

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎีและปฏิบัติด้านวิธีสอนและลำดับขั้นการสอน การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และการประเมินผลในวิทยาลัยนาฏศิลป์ เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของความเรียงและตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานภาพส่วนตัวของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎีด้านวิธีสอนและลำดับขั้นการสอน การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และการประเมินผล

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติด้านวิธีสอนและลำดับขั้นการสอน การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และการประเมินผล

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานแวดล้อมของชั้นเรียนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน วิธีสอนนาฏศิลป์ การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน การประเมินผล ปัญหาการเรียนการสอนและสถานแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย โดยนำเสนอในรูปของความเรียง

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์
ไทยในวิทยาลัยนาฏศิลป์

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานภาพส่วนตัวของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์
ไทย

ตารางที่ 2 แสดงสถานภาพส่วนตัวของอาจารย์

รายการ	N = 24	
	จำนวน	ร้อยละ
1. วิทยาลัยนาฏศิลป์		
กรุงเทพ	3	33.34
ร้อยเอ็ด	6	25.00
สโขทัย	5	20.83
นครศรีธรรมราช	5	20.83
รวม	24	100.00
2. เพศ		
ชาย	9	37.50
หญิง	15	62.50
รวม	24	100.00
3. วุฒิกการศึกษา		
ประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง	2	8.33
ปริญญาตรี	22	91.67
ปริญญาโท	-	-
รวม	24	100.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	N = 24	
	จำนวน	ร้อยละ
4. ประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์ไทย		
1 - 5 ปี	1	4.17
6 - 10 ปี	6	25.00
11 - 15 ปี	7	29.17
16 - 20 ปี	5	20.83
21 ปีขึ้นไป	5	20.83
รวม	24	100.00
5. หน้าที่พิเศษนอกเหนือจากการสอนนาฏศิลป์ไทย		
ควบคุมและแต่งตั้งผู้แสดง	21	87.50
เป็นผู้แสดง	13	51.17
ธุรการ	16	66.67
ฝึกซ้อมการแสดง	22	91.67
โครงการพิเศษอื่น ๆ ของวิทยาลัย (งานแต่งกาย ฝ่ายแนะแนว, อาจารย์ที่ปรึกษา, งานนักเรียน ฝึกสอน ฯลฯ)	8	33.33
6. จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์		
ภาคทฤษฎี		
ไม่มีชั่วโมงสอน	11	45.83
1 - 5 ชั่วโมง	9	37.50
6 - 10 ชั่วโมง	3	12.50
11 ชั่วโมงขึ้นไป	1	4.17
รวม	24	100.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	N = 24	
	จำนวน	ร้อยละ
ภาคปฏิบัติ		
5 - 10 ชั่วโมง	1	4.17
11 - 15 ชั่วโมง	2	8.33
16 - 20 ชั่วโมง	6	25.00
21 - 25 ชั่วโมง	8	33.33
26 - 30 ชั่วโมง	7	29.17
รวม	24	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า จำนวนอาจารย์ที่ไปสังเกตพฤติกรรมการสอนทั้งหมด 24 คน อาจารย์ที่สังเกตพฤติกรรมการสอนมากที่สุด คือ อาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 8 คน คิดเป็นร้อยละ 33.34 รองลงมาคือ อาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 อาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์โพนพิสัยและวิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช มีจำนวนเท่ากันคือ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20.83

อาจารย์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงสูง มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 เพศชายมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ส่วนวุฒิการศึกษาของอาจารย์ พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 รองลงมาคือ ระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ไม่พบอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาถึงระดับปริญญาโทจากจำนวนอาจารย์ทั้งหมดที่สังเกตการสอนในครั้งนี้

ด้านประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์ไทย อาจารย์มีประสบการณ์ด้านการสอน 11-15 ปี มากที่สุด คือจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 รองลงมา 6-10 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และอาจารย์มีประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์ไทยน้อยที่สุด คือ 1-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17

ด้านการปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากการสอนนาฏศิลป์ไทย หน้าที่พิเศษที่อาจารย์ได้รับมอบหมายมากที่สุดคือ ฝึกซ้อมการแสดง จำนวน 22 คน จากอาจารย์ทั้งหมด 24 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 รองลงมาปฏิบัติหน้าที่ควบคุมและแต่งตัวผู้แสดง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ปฏิบัติหน้าที่ในโครงการพิเศษอื่น ๆ น้อยที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ส่วนจำนวนชั่วโมงที่สอนพบว่าอาจารย์ไม่มีชั่วโมงสอนในภาคทฤษฎีมากที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 45.83 รองลงมาคือ มีชั่วโมงสอนทฤษฎี 1-5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 สอน 11 ชั่วโมงขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17 การสอนในภาคปฏิบัติ อาจารย์มีจำนวนชั่วโมงสอนมากที่สุด 21-25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมา 26-30 ชั่วโมง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 และมีชั่วโมงสอน 5-10 ชั่วโมงน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17

สรุปได้ว่า อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยที่ไปสังเกตนฤติกรรมการสอนครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีประสบการณ์ด้านการสอน 11-15 ปี มีจำนวนชั่วโมงสอนภาคทฤษฎี 1-5 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ 21-25 ชั่วโมง และปฏิบัติหน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายจากวิทยาลัยฯ นอกเหนือจากการสอนนาฏศิลป์ไทยไม่ต่ำกว่า 2 หน้าที่ คือ หน้าที่ฝึกซ้อมการแสดง และควบคุมและแต่งตัวผู้แสดง เนื่องจากวิทยาลัยนาฏศิลป์มีบทบาทหน้าที่ในการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมทางด้านดุริยางคนาฏศิลป์ ในการดำเนินงานบทบาทด้านนี้ วิทยาลัยนาฏศิลป์จึงมีการจัดการแสดงเพื่อเผยแพร่ อาจารย์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกแห่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่พิเศษตามคำสั่งของวิทยาลัยฯ คือ หน้าที่ในการฝึกซ้อมการแสดง ซึ่งหมายถึง หน้าที่ที่อาจารย์จะต้องนำนักศึกษาที่ถูกต้องคัดเลือกให้แสดงมาสอน และฝึกหัดจนเชี่ยวชาญแล้วนำไปฝึกซ้อมร่วมกับตัวแสดงอื่น ๆ หรือร่วมกับวงดนตรี หรือนักร้องให้มีความกลมกลืนและสวยงามจนสามารถนำออกแสดงได้ สำหรับหน้าที่ควบคุมและแต่งตัวผู้แสดง หมายถึง อาจารย์จะต้องปฏิบัติหน้าที่ควบคุมและแต่งตัวให้นักศึกษาที่จะออกแสดงตั้งแต่การทำผม แต่งหน้า การแต่งกาย ของนักศึกษาให้เรียบร้อย ประณีต ก่อนการออกแสดง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทย
ภาคทฤษฎี มีดังนี้

ตารางที่ 3 เวลาเข้าสอนและเลิกสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยในการสอนภาคทฤษฎี

รายการ	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. เวลาเข้าสอน		
ตรงเวลา	10	62.5
เข้าสอนช้า 1-5 นาที	4	25.0
เข้าสอนช้า 6-10 นาที	2	12.5
เข้าสอนช้า 11-15 นาที	-	-
เข้าสอนช้า 16 นาทีขึ้นไป	-	-
รวม	16	100.0
2. เวลาเลิกสอน		
ตรงเวลา	8	50.0
ก่อนเวลาไม่เกิน 5 นาที	2	12.5
ก่อนเวลามากกว่า 5 นาที	-	-
เกินเวลาไม่เกิน 5 นาที	6	37.5
เกินเวลามากกว่า 5 นาที	-	-
รวม	16	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า จากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ในภาค
ทฤษฎีจำนวน 16 ครั้ง อาจารย์เข้าสอนตรงเวลามากที่สุด คือจำนวน 10 ครั้ง ร้อยละ
62.5 และเข้าสอนช้า 6-10 นาทีน้อยที่สุด จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.5 ไม่พบ
พฤติกรรมการเข้าสอนช้า 11-15 นาที และ 16 นาทีขึ้นไปในการสังเกตพฤติกรรมการสอน
ครั้งนี้ ส่วนเวลาเลิกสอนพบว่า อาจารย์เลิกสอนตรงเวลามากที่สุด จำนวน 8 ครั้ง คิดเป็น
ร้อยละ 50.0 และอาจารย์เลิกสอนเกินเวลาไม่เกิน 5 นาทีน้อยที่สุด จำนวน 2 ครั้ง
คิดเป็นร้อยละ 12.5 ไม่พบพฤติกรรมเลิกสอนก่อนเวลามากกว่า 5 นาที และเลิกสอนเกิน
เวลามากกว่า 5 นาที

สรุปได้ว่า การสอนในภาคทฤษฎีอาจารย์ส่วนใหญ่เข้าสอนและเลิกสอนตรงเวลา

ตารางที่ 4 เวลาที่อาจารย์ใช้ในการสอนภาคทฤษฎี

รายการ	วิทยาลัย	วิทยาลัย	วิทยาลัย	วิทยาลัย	รวม
	นาฏศิลป์	นาฏศิลป์	นาฏศิลป์	นาฏศิลป์	
	1	2	3	4	
	$\bar{X}$ (นาที)	$\bar{X}$ (นาที)	$\bar{X}$ (นาที)	$\bar{X}$ (นาที)	$\bar{X}$ (นาที)
1. ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน	3.8	4.6	6.0	5.0	4.8
2. ชั้นสอน	34.5	33.8	32.5	30.0	32.7
3. ชั้นสรุป	8.8	7.5	7.5	9.5	8.3
รวม (50 นาที)	47.1	45.9	46.0	44.5	45.8

จากตารางที่ 4 พบว่า อาจารย์ใช้เวลาในการสอนภาคทฤษฎีโดยเฉลี่ยในชั้นสอนมากที่สุด คือ 32.7 นาที รองลงมาคือ ชั้นสรุป 8.3 นาที ส่วนชั้นนำเข้าสู่บทเรียนใช้เวลา น้อยที่สุดคือ 4.8 นาที และใช้เวลาเฉลี่ยรวมทั้งหมด 45.9 นาที จากการสอนภาคทฤษฎี 1 คาบเวลาเรียน (50 นาที)

ตารางที่ 5 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคฤดูร้อน ด้านวิธีสอนและลำดับชั้นการสอนในชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

พฤติกรรมการสอน	N = 16	
	จำนวน ความถี่	ร้อยละ
1. อาจารย์พูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป ชักถามแล้วโยงเข้าสู่ บทเรียน	14	87.5
2. เล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ	4	25.0
3. ใช้สื่อการสอน เช่น รูปภาพ ของจริง ของจำลอง เครื่องบันทึกเสียง ฯลฯ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน	6	37.5
4. แจ้งจุดประสงค์ของการเรียนให้นักศึกษาทราบ	6	37.5
5. อาจารย์ทบทวนบทเรียนในคาบที่แล้ว	10	62.5

จากตารางที่ 5 พบว่า อาจารย์มีการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป ชักถามแล้วโยงเข้าสู่บทเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมา คือ อาจารย์ทบทวนบทเรียนในคาบที่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 62.5 และอาจารย์เล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 25.0

สรุปได้ว่า อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคฤดูร้อนส่วนใหญ่มีการนำเข้าสู่บทเรียนและใช้วิธีการพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป ชักถามแล้วโยงเข้าสู่บทเรียนมากที่สุด

ตารางที่ 6 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎี ด้านวิธีสอนและลำดับชั้นการสอน ในชั้นสอน

พฤติกรรมการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
6. อาจารย์บรรยาย อธิบายเนื้อหา บอกคำจำกัดความหรือกระบวนการต่าง ๆ	4.44	0.93	มาก
7. อาจารย์สอนโดยใช้วิธีบรรยายประกอบสื่อ	3.00	2.34	ปานกลาง
7.1 เครื่องบันทึกเสียง	0	0	น้อยที่สุด
7.2 ของจำลอง	0.19	0.53	น้อยที่สุด
7.3 ของจริง	0	0	น้อยที่สุด
7.4 รูปภาพ	1.75	2.25	น้อย
7.5 เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ	0	0	น้อยที่สุด
7.6 สไลด์	0	0	น้อยที่สุด
7.7 วิดีทัศน์	0	0	น้อยที่สุด
7.8 วิทยากร	0	0	น้อยที่สุด
7.9 กระดานดำ เสนอเนื้อหาสาระของบทเรียน	3.00	1.00	ปานกลาง
7.10 บัตรคำ	0.06	0.24	น้อยที่สุด
8. อาจารย์บอกให้นักศึกษาจดคำบรรยาย	1.75	1.75	น้อย
9. อาจารย์สอนโดยใช้วิธีสาธิตให้นักศึกษาเห็นตัวอย่าง	0.69	1.26	น้อยที่สุด
10. อาจารย์ให้นักศึกษาออกมาบรรยายหรืออภิปรายหน้าชั้น	0.31	1.21	น้อยที่สุด
11. อาจารย์ใช้คำถามกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนตลอดเวลา	4.75	1.35	มาก
12. อาจารย์แสดงความสนใจเมื่อนักศึกษากลุ่มคำถามหรือตอบคำถาม	4.25	1.25	มาก
13. อาจารย์ยกตัวอย่างเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับบทเรียนในภาคปฏิบัติ เช่น นาฏยศัพท์ การแต่งกายละคร เป็นต้น	1.75	1.03	น้อย

ตารางที่ 6 (ต่อ)

พฤติกรรมการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
14. อาจารย์ใช้วิธีสอนโดยให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติหรือทำกิจกรรม	1.56	1.58	น้อย
15. อาจารย์ยกตัวอย่างเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น บทละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน ภาษา ท่าที่เลียนแบบจากชีวิตจริง เป็นต้น	1.69	1.10	น้อย
16. อาจารย์เล่าเกร็ดความรู้และสอดแทรกอารมณ์ขัน	1.50	0.87	น้อย

จากตารางที่ 6 พบว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎีที่พบมากที่สุด ได้แก่ อาจารย์ใช้คำถามกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนตลอดเวลา และอาจารย์บรรยาย อธิบายเนื้อหา บอกคำจำกัดความ หรือขบวนการต่าง ๆ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.75 และ 4.44 ตามลำดับ รองลงมา อาจารย์มีพฤติกรรมการสอนในระดับปานกลาง ได้แก่ อาจารย์สอนโดยใช้วิธีบรรยายประกอบสื่อและใช้สื่อการสอนประเภทกระดานดำเสนอเนื้อหาสาระของบทเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.00 ส่วนพฤติกรรมการสอนที่อาจารย์นำมาใช้น้อยที่สุด คือ อาจารย์ให้นักศึกษาออกมารายงานหรืออภิปรายหน้าชั้น มีค่าเฉลี่ย 0.31

สรุปได้ว่า อาจารย์ใช้วิธีสอนหลายวิธีจึงไม่มีพฤติกรรมการสอนข้อใดอยู่ในระดับมากที่สุด โดยอาจารย์มีพฤติกรรมสอนแบบบรรยายมากกว่าพฤติกรรมอื่น รองลงมาคือใช้วิธีการสอนแบบบรรยายประกอบสื่อ และให้นักศึกษาจดคำบรรยาย ส่วนวิธีการสอนที่นำมาใช้น้อยที่สุด คือ อาจารย์ให้นักศึกษาออกมารายงานหรืออภิปรายหน้าชั้น

ในการดำเนินการสอนอาจารย์ใช้คำถามกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนตลอดเวลามากที่สุด รองลงมาคือ อาจารย์แสดงความสนใจเมื่อนักศึกษาคำถามหรือตอบคำถาม ส่วนอุปกรณ์การสอน พบว่า อาจารย์นำวัสดุอุปกรณ์มาใช้ประกอบการสอนน้อย อุปกรณ์ที่นำมาใช้มากที่สุด คือ กระดานดำ และอุปกรณ์บางชนิดไม่มีการนำมาใช้เลย ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง ของจริง เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ สไลด์ วิตทัศน์ และวิทยากร เนื่องจากอุปกรณ์ไม่มีใช้ในห้องเรียนปกติ ถ้าจะนำมาใช้อาจารย์จะต้องขออนุญาตจากวิทยาลัยฯ

ตารางที่ 7 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคฤดูร้อน ด้านวิธีสอนและลำดับชั้นการสอน ในชั้นสรุป

พฤติกรรมการสอน	N = 32	
	จำนวน	ร้อยละ
17. อาจารย์สรุปแนวคิดสำคัญของบทเรียน	16	50.00
18. อาจารย์ให้นักศึกษาช่วยกันสรุปบทเรียน	10	31.25
19. อาจารย์ใช้คำถามกระตุ้นให้นักศึกษาเสนอแนวคิดจากบทเรียนเป็นรายบุคคล	6	18.75

จากตารางที่ 7 พบว่า อาจารย์สรุปแนวคิดสำคัญของบทเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.00 และอาจารย์ใช้คำถามกระตุ้นให้นักศึกษาเสนอแนวคิดจากบทเรียนเป็นรายบุคคลน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.75

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ด้านวิธีสอนและลำดับชั้นการสอนในชั้นสรุป อาจารย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากกว่าผู้เรียน โดยการสรุปแนวคิดให้ผู้เรียน

ตารางที่ 8 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎี ด้านการปลูกฝัง
ความมีวินัยและคุณธรรม

พฤติกรรมการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
20. อาจารย์ตักเตือนหรือว่ากล่าวเมื่อนักศึกษาไม่สนใจเรียน หรือพูดขัดจังหวะในขณะที่สอน	1.25	0.56	น้อยที่สุด
21. อาจารย์ปรับเปลี่ยนการสอนด้วยการใช้สายตา เมื่อนักศึกษาไม่สนใจการเรียนหรือพูดคุยกัน	0.19	0.39	น้อยที่สุด
22. อาจารย์หยุดพูดเมื่อนักศึกษาไม่สนใจเรียน	0.13	0.33	น้อยที่สุด
23. อาจารย์อบรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการทำงาน ที่ได้รับมอบหมาย	2.12	0.99	น้อย
24. อาจารย์ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มทำงานหรือทำกิจกรรม	0.50	1.06	น้อยที่สุด
25. อาจารย์กระตุ้นให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ไทยด้วยการยกตัวอย่าง หรือชักชวนให้ปฏิบัติ เช่น ให้ไปสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในวงการนาฏศิลป์ไทย เป็นต้น	1.56	0.86	น้อยที่สุด
26. อาจารย์ยกตัวอย่างสอดแทรกการอบรมคุณธรรมใน การสอน เช่น ความมีระเบียบวินัย การเคารพ ผู้อาวุโส ความซื่อสัตย์ และความกตัญญู เป็นต้น	1.31	0.77	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 8 พบว่าอาจารย์มีพฤติกรรมการปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม
ในระดับน้อย โดยพฤติกรรมที่พบมากกว่าพฤติกรรมอื่นคืออาจารย์อบรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบ
ต่อการงานที่ได้รับมอบหมาย มีค่าเฉลี่ย 2.12 รองลงมาคืออาจารย์กระตุ้นให้นักศึกษาเห็น
คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยด้วยการยกตัวอย่างหรือชักชวนให้ปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ย 1.56 ส่วน
พฤติกรรมที่พบน้อยที่สุด คือ อาจารย์หยุดพูดเมื่อนักศึกษาไม่สนใจเรียนโดยมีค่าเฉลี่ย 0.13

สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่อาจารย์สอดแทรกการสอนด้านปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม
ให้นักศึกษาในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 9 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎี ด้านปฏิสัมพันธ์
ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

พฤติกรรมการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
27. อาจารย์แสดงความสนิทสนมกับนักศึกษา โดยการเรียก ชื่อและการทักทายนักศึกษา	2.13	0.86	น้อย
28. อาจารย์แสดงความเป็นกันเองกับนักศึกษาด้วยการ แสดงท่วงทิวาจาและสีหน้ายิ้มแย้มกับนักศึกษา	4.12	0.78	ปานกลาง
29. อาจารย์ให้โอกาสนักศึกษาได้ซักถามหรือแสดง ความคิดเห็นอย่างอิสระ	2.19	1.24	น้อย
30. อาจารย์ให้โอกาสนักศึกษาตอบคำถามได้อีก เมื่อ ตอบคำถามไม่ถูกต้อง	2.69	1.40	น้อย
31. อาจารย์ชมเชยหรือชื่นชมเมื่อนักศึกษาตอบคำถาม ได้หรือทำงานสำเร็จ	2.13	0.70	น้อย

จากตารางที่ 9 พบว่า อาจารย์แสดงความเป็นกันเองกับนักศึกษาด้วยการแสดง
ท่วงทิวาจา และสีหน้ายิ้มแย้มกับนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.12 รอง
ลงมาอาจารย์ให้โอกาสนักศึกษาตอบคำถามได้อีกเมื่อตอบคำถามไม่ถูกต้อง และอาจารย์ให้
โอกาสนักศึกษาได้ซักถามหรือแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระแต่อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย
2.69 และ 2.19 ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการสอนที่อาจารย์ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ อาจารย์
ชมเชยหรือชื่นชมเมื่อนักศึกษาตอบคำถามได้หรือทำงานสำเร็จ มีค่าเฉลี่ย 2.13

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
ในระหว่างการสอนนั้น ข้อที่อาจารย์แสดงความเป็นกันเองกับนักศึกษาด้วยการแสดงท่วงทิวาจา
และสีหน้ายิ้มแย้มกับนักศึกษาได้รับคะแนนมากที่สุด แต่เมื่อนิจารณานพฤติกรรมข้ออื่น ๆ แล้ว มี
ค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันคืออยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 10 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคฤดูร้อน ด้านการประเมินผล

พฤติกรรมการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
32. อาจารย์บอกเกณฑ์ในการประเมินผลให้นักศึกษาทราบ	0.25	0.56	น้อยที่สุด
33. อาจารย์สังเกตความสนใจในบทเรียนของนักศึกษา จากการถามคำถามหรือตอบคำถาม	4.56	1.22	ปานกลาง
34. อาจารย์ถามเพื่อให้นักศึกษาได้ทบทวนความ สามารถในการจำและความเข้าใจ	3.31	0.77	น้อย
35. อาจารย์ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นหรือวิเคราะห์ ปัญหาจากบทเรียน	1.19	0.88	น้อยที่สุด
36. อาจารย์มอบงานให้ไปศึกษาค้นคว้า ทำรายงาน หรือจัดกิจกรรม	0.75	0.83	น้อยที่สุด
37. มีการทดสอบย่อย	0.25	0.97	น้อยที่สุด
38. อาจารย์ประเมินผลด้วยการให้นักศึกษาทำงาน หรือฝึกหัดกันเป็นกลุ่ม	0.44	1.17	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 10 พบว่า อาจารย์มีพฤติกรรมการสังเกตความสนใจในบทเรียนของนักศึกษาจากการถามคำถามหรือตอบคำถามในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 4.56 รองลงมาคือ อาจารย์ถามเพื่อให้นักศึกษาได้ทบทวนความสามารถในการจำและความเข้าใจมีค่าเฉลี่ย 3.31 นอกจากนี้มีพฤติกรรมการสอนน้อยที่สุด โดยพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ อาจารย์บอกเกณฑ์ในการประเมินผลให้นักศึกษาทราบและมีการทดสอบย่อยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 0.25 สรุปได้ว่า อาจารย์มีพฤติกรรมการสอนด้านการประเมินผลระหว่างการสอนในคาบเรียน โดยใช้วิธีการสังเกตความสนใจในบทเรียนของนักศึกษาจากการถามคำถามหรือตอบคำถาม ส่วนพฤติกรรมด้านการประเมินผลอื่น ๆ ในขณะที่สังเกตได้รับค่าคะแนนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทย
ภาคปฏิบัติ มีดังนี้

ตารางที่ 11 เวลาเข้าสอนและเลิกสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยในการสอนภาคปฏิบัติ

รายการ	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. เวลาเข้าสอน		
ตรงเวลา	1	3.125
เข้าสอนช้า 1-5 นาที	1	3.125
เข้าสอนช้า 6-10 นาที	8	25.00
เข้าสอนช้า 11-15 นาที	16	50.00
เข้าสอนช้า 16 นาทีขึ้นไป	6	18.75
รวม	32	100.00
2. เวลาเลิกสอน		
ตรงเวลา	10	31.25
ก่อนเวลาไม่เกิน 5 นาที	4	12.50
ก่อนเวลามากกว่า 5 นาที	-	-
เกินเวลาไม่เกิน 5 นาที	12	37.50
เกินเวลามากกว่า 5 นาที	6	18.75
รวม	32	100.00

จากตารางที่ 11 จากการสังเกตพฤติกรรมการสอนในภาคปฏิบัติของอาจารย์ จำนวน 32 ครั้ง พบว่า อาจารย์เข้าสอนซ้ำเวลา 11-15 นาทีมากที่สุด จำนวน 16 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50.00 อาจารย์เข้าสอนตรงเวลาและเข้าสอนซ้ำ 1-5 นาที น้อยที่สุด จำนวนเท่ากัน คือ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.125 ส่วนเวลาเลิกสอนพบว่าอาจารย์เลิกสอนเกินเวลาไม่เกิน 5 นาที มากที่สุด จำนวน 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.50 และเลิกสอนเกินเวลาไม่เกิน 5 นาที น้อยที่สุด จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.50 ไม่นับอาจารย์เลิกสอนก่อนเวลามากกว่า 5 นาที จากการสังเกตพฤติกรรมการสอนครั้งนี้

สรุปได้ว่า การสอนนาฏศิลป์ไทยในภาคปฏิบัติอาจารย์ส่วนใหญ่เข้าสอนซ้ำและเลิกสอนเกินเวลา

ตารางที่ 12 เวลาที่อาจารย์ใช้ในการสอนภาคปฏิบัติ

รายการ	วิทยาลัย	วิทยาลัย	วิทยาลัย	วิทยาลัย	รวม
	นาฏศิลป์	นาฏศิลป์	นาฏศิลป์	นาฏศิลป์	
	1	2	3	4	
	$\bar{x}$ (นาที)	$\bar{x}$ (นาที)	$\bar{x}$ (นาที)	$\bar{x}$ (นาที)	$\bar{x}$ (นาที)
1. ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน	8.8	8.0	10.5	11.3	9.7
2. ชั้นสอน	56.8	54.7	55.3	52.3	54.8
3. ชั้นปฏิบัติ	20.3	30.2	23.3	20.5	23.6
รวม (100 นาที)	85.9	92.9	89.1	84.1	87.7

จากตารางที่ 12 พบว่า อาจารย์ใช้เวลาในการสอนภาคปฏิบัติโดยเฉลี่ยในชั้นสอนมากที่สุดคือ 54.8 นาที รองลงมาคือ ชั้นปฏิบัติ 23.6 นาที ส่วนชั้นนำเข้าสู่บทเรียนใช้เวลาน้อยที่สุดคือ 9.7 นาที และใช้เวลาในการสอนเฉลี่ยรวมทั้งหมด 87.7 นาที จากเวลาการสอนภาคปฏิบัติ 2 คาบเวลาเรียน (100 นาที)

ตารางที่ 13 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติด้านวิธีสอนและลำดับ
ขั้นการสอน ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

พฤติกรรมการสอน	N = 32	
	จำนวน ความถี่	ร้อยละ
1. อาจารย์สนทนาซักถามแล้วโยนเข้าสู่บทเรียน	6	18.75
2. อาจารย์บรรยายหรือเล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน ที่จะสอน	5	15.63
3. อาจารย์ให้จดเนื้อเพลงที่จะสอน	6	18.75
4. อาจารย์ให้นักศึกษารำเพื่อทบทวนบทเรียนเดิม	25	78.13
5. ใช้สื่อการสอน เช่น รูปภาพ บัตรคำ ของจริง ของจำลอง เครื่องบันทึกเสียง ฯลฯ เป็นการนำเข้าสู่ สู่บทเรียน	6	18.75
6. ให้นักศึกษารายงานประวัติความเป็นมาของบทเรียน ที่จะสอน	-	-

จากตารางที่ 13 พบว่า อาจารย์มีการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการให้นักศึกษารำเพื่อ
ทบทวนบทเรียนเดิมมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 78.13 รองลงมาคือ อาจารย์สนทนาซักถาม
แล้วโยนเข้าสู่บทเรียน อาจารย์ให้จดเนื้อเพลงที่จะสอน และใช้สื่อการสอน เช่น รูปภาพ
บัตรคำ ของจริง ของจำลอง เครื่องบันทึกเสียง ฯลฯ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน คิดเป็น
ร้อยละ 18.75 เท่ากัน และไม่ปรากฏพฤติกรรมอาจารย์ให้นักศึกษารายงานประวัติความ
เป็นมาของบทเรียนที่จะสอนในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมการสอนครั้งนี้

สรุปได้ว่า อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติส่วนใหญ่มีการนำเข้าสู่บทเรียนและ
ใช้วิธีให้นักศึกษารำเพื่อทบทวนบทเรียนเดิมมากที่สุด

ตารางที่ 14 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติด้านวิธีสอนและลำดับขั้นการสอน ในชั้นสอน

พฤติกรรมการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
7. อาจารย์สอนให้รู้จักจังหวะและทำนองเพลงหรือสอนให้นักศึกษาร้องเพลง	0.81	1.10	น้อยที่สุด
8. อาจารย์สาธิตท่ารำโดยให้นักศึกษารำตาม	4.28	1.79	มาก
9. อาจารย์อธิบายท่ารำประกอบการสาธิต	4.15	1.75	มาก
10. อาจารย์บอกนาฏยศัพท์ในขณะที่ต่อท่ารำ	4.06	1.64	มาก
11. อาจารย์ต่อท่ารำโดยให้นักศึกษาช่วยกันร้องเพลงหรือนับจังหวะด้วยตนเอง	1.91	1.59	น้อย
12. อาจารย์ต่อท่าหรือให้นักศึกษารำโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงประกอบ	3.87	1.78	มาก
13. อาจารย์ให้นักศึกษานำอุปกรณ์การแสดงที่เป็นวัสดุของจริงหรือของจำลองมาใช้ประกอบการฝึกหัด	1.75	2.14	น้อย
14. อาจารย์ให้จังหวะประกอบการรำด้วยการปรบมือหรือนับจังหวะ	3.34	1.96	ปานกลาง
15. อาจารย์ให้จังหวะประกอบการรำ โดยใช้ไม้เคาะจังหวะ	1.69	2.44	น้อย
16. อาจารย์สาธิตท่ารำและลีลาที่นักศึกษายังปฏิบัติไม่ถูกต้อง	2.72	1.23	ปานกลาง
17. อาจารย์บอกความแตกต่างและความคล้ายคลึงของท่ารำที่เรียนผ่านมาแล้ว	0.56	0.70	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 14 พบว่า พฤติกรรมที่อาจารย์นำมาใช้ในการสอนภาคปฏิบัติมากคือ อาจารย์สาธิตท่าท่าโดยให้นักศึกษารำตาม มีค่าเฉลี่ย 4.28 รองลงมาคือ อาจารย์อธิบายท่าท่าประกอบการสาธิต และอาจารย์บอกนาฏยศัพท์ในขณะที่ต่อท่าท่า โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับคือ 4.15 และ 4.06 ส่วนพฤติกรรมการสอนที่อาจารย์ปฏิบัติน้อยที่สุดและมีค่าเฉลี่ยต่ำคือ อาจารย์สอนให้รู้จักจังหวะและทำนองเพลงหรือสอนให้นักศึกษาร้องเพลง และอาจารย์บอกความแตกต่างและความคล้ายคลึงของท่าท่าที่เรียนผ่านมาแล้ว โดยมีค่าเฉลี่ย 0.81 และ 0.56 ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า การสอนภาคปฏิบัติอาจารย์ใช้วิธีสอนโดยการสาธิตท่าท่าให้นักศึกษารำตาม การอธิบายท่าท่าประกอบการสาธิต และบอกนาฏยศัพท์ในขณะที่ต่อท่าท่ามากกว่า พฤติกรรมอื่น และอาจารย์ต่อท่าท่าหรือให้นักศึกษารำโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงประกอบมากกว่า การต่อท่าโดยให้นักศึกษาช่วยกันร้องเพลงหรือนับจังหวะด้วยตนเอง ส่วนพฤติกรรมอาจารย์ให้จังหวะประกอบการรำโดยใช้ไม้เคาะจังหวะ มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย คือ 1.69 แต่ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.44 เนื่องจากการสอนโยน อาจารย์ใช้ไม้เคาะจังหวะตีกำกับจังหวะในการฝึกให้ผู้เรียนตลอดเวลา แต่การสอนละครอาจารย์ใช้ไม้เคาะจังหวะน้อย จึงทำให้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูง

ตารางที่ 15 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติด้านวิธีสอนและลำดับขั้นการสอน ในชั้นปฏิบัติ

พฤติกรรมการสอน	N = 128	
	จำนวน ความถี่	ร้อยละ
18. อาจารย์ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติและรำทบทวนด้วยตนเอง	88	68.75
19. นักศึกษาฝึกซ้อมท่ารำด้วยตนเอง	34	26.56
20. อาจารย์แก้ไขข้อบกพร่องให้นักศึกษาที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง	80	62.50
21. อาจารย์เดินดูนักศึกษารอบ ๆ ห้องในขณะที่นักศึกษาปฏิบัติ	53	41.40
22. อาจารย์บอกท่ารำหรือเนื้อเพลงให้นักศึกษา ก่อนถึงท่าที่จะปฏิบัติ	73	60.94
23. อาจารย์เรียกชื่อนักศึกษาที่ยังรำไม่ถูกต้องและบอก ท่ารำให้ถูกต้อง	61	47.65

จากตารางที่ 15 พบว่า พฤติกรรมของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ ชั้นปฏิบัติที่พบมากที่สุดคือ อาจารย์ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติและรำทบทวนด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 68.75 รองลงมาคือ อาจารย์แก้ไขข้อบกพร่องให้นักศึกษาที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 62.50 ส่วนพฤติกรรมการสอนที่พบน้อยที่สุดคือ นักศึกษาฝึกซ้อมท่ารำด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 26.56

สรุปได้ว่า อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยมีการฝึกปฏิบัติและทบทวนบทเรียนโดยพฤติกรรมที่อาจารย์ปฏิบัติมาก คือ อาจารย์ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติและรำทบทวนด้วยตนเอง และอาจารย์แก้ไขข้อบกพร่องให้นักศึกษาที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง

ตารางที่ 16 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยด้านการปลูกฝังความมีวินัย และคุณธรรม

พฤติกรรมการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
24. นักศึกษาแสดงความเคารพอาจารย์ เช่น การไหว้ การกราบก่อนและหลังการเรียน	2.91	0.98	น้อย
25. อาจารย์ว่ากล่าวตักเตือนหรือลงโทษเมื่อนักศึกษาไม่ตั้งใจปฏิบัติ	1.53	1.35	น้อยที่สุด
26. อาจารย์ให้นักศึกษารูจักแบ่งงานหรือฝึกหัดกันเป็นกลุ่ม	4.09	0.92	ปานกลาง
27. อาจารย์อบรมให้มีความขยันและอดทนในการฝึกหัดปฏิบัติและฝึกซ้อมท่ารำด้วยตนเอง	1.13	0.93	น้อยที่สุด
28. อาจารย์ว่ากล่าวตักเตือนถ้านักศึกษาเข้าชั้นเรียนไม่ตรงเวลา	0.19	0.39	น้อยที่สุด
29. อาจารย์สอดแทรกการอบรมคุณธรรมในการสอน เช่น ความสามัคคี ความพร้อมเพรียง ปฏิภาณไหวพริบในการรำ เป็นต้น	1.28	1.00	น้อยที่สุด
30. อาจารย์บอกให้นักศึกษารักษาระเบียบการจัดแถวในการรำ	2.13	0.93	น้อย

จากตารางที่ 16 พบว่า อาจารย์ให้นักศึกษารูจักแบ่งงานหรือฝึกหัดกันเป็นกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 4.09 รองลงมาคือ นักศึกษาแสดงความเคารพอาจารย์ เช่น การไหว้ การกราบก่อนและหลังการเรียน แต่อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.91 ส่วนพฤติกรรมข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยด้านการปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรมไม่มีข้อใดอยู่ในระดับมาก และอาจารย์ใช้วิธีการปลูกฝังโดยให้นักศึกษาปฏิบัติมากกว่าการอบรมสั่งสอน กล่าวคือ อาจารย์ให้นักศึกษาฝึกหัดกันเป็นกลุ่มมากที่สุด ส่วนพฤติกรรมที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ อาจารย์ว่ากล่าวตักเตือนถ้านักศึกษาเข้าชั้นเรียนไม่ตรงเวลา

ตารางที่ 17 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติด้านปฏิสัมพันธ์
ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

พฤติกรรมการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
31. อาจารย์แสดงความสนิทสนมกับนักศึกษาโดยการเรียก ชื่อและทักทายนักศึกษา	2.06	0.83	น้อย
32. อาจารย์แสดงความเป็นกันเองด้วยการแสดงท่วงที วาจา และสีหน้าที่ยิ้มแย้มกับนักศึกษา	3.15	0.79	น้อย
33. อาจารย์ให้โอกาสนักศึกษาได้ถามท้วงที่ยังปฏิบัติ ไม่ได้	0.72	0.67	น้อยที่สุด
34. อาจารย์ชมเชยหรือชื่นชมเมื่อนักศึกษาปฏิบัติได้ดี	0.69	0.58	น้อยที่สุด
35. อาจารย์ช่วยเหลือนักศึกษาที่มีข้อบกพร่องในการรำ เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	4.09	1.07	ปานกลาง

จากตารางที่ 17 พบว่า อาจารย์มีพฤติกรรมช่วยเหลือนักศึกษาที่มีข้อบกพร่องในการรำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 4.09 รองลงมาคือ อาจารย์แสดงความเป็นกันเองด้วยการแสดงท่วงทีวาจา และสีหน้าที่ยิ้มแย้มกับนักศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 3.15 พฤติกรรมที่พบน้อยที่สุดคือ อาจารย์ชมเชยหรือชื่นชมเมื่อนักศึกษาปฏิบัติได้ดี มีค่าเฉลี่ย 0.69

สรุปได้ว่า อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนน้อย โดยมีการช่วยเหลือนักศึกษาที่มีข้อบกพร่องในการรำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มมากที่สุด

ตารางที่ 18 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติด้านการประเมินผล

พฤติกรรมการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
36. อาจารย์อธิบายเกณฑ์การประเมินผลให้นักศึกษาทราบ	0.38	0.96	น้อยที่สุด
37. อาจารย์ประเมินผลโดยการสังเกตท่ารำนองนักศึกษา	4.22	1.02	ปานกลาง
38. อาจารย์ประเมินผลโดยการให้นักศึกษารำพร้อมกัน ทั้งชั้น	3.06	0.83	น้อย
39. อาจารย์ประเมินผลโดยการให้นักศึกษารำเป็นรายบุคคล	0.84	1.37	น้อยที่สุด
40. อาจารย์ประเมินผลโดยการให้นักศึกษารำเป็นกลุ่ม	2.28	0.80	น้อย
41. มีการทดสอบย่อยด้วยการให้นักศึกษารำเป็นกลุ่ม	0.59	1.52	น้อยที่สุด
42. อาจารย์ประเมินผลโดยให้นักศึกษาประดิษฐ์ท่ารำ	0.31	1.13	น้อยที่สุด
43. อาจารย์ประเมินผลจากรายงานที่ให้นักศึกษาค้นคว้า หรือจัดการแสดง	0.72	1.64	น้อยที่สุด
44. อาจารย์ประเมินผลโดยให้นักศึกษาสลับแถวกันขึ้นมา รำข้างหน้า	0.50	1.06	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 18 พบว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ด้านการประเมินผลที่พบมากที่สุด คือ อาจารย์ประเมินผลโดยการสังเกตท่ารำนองนักศึกษา แต่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 4.22 รองลงมาคือ อาจารย์ประเมินผลโดยการให้นักศึกษารำพร้อมกันทั้งชั้น มีค่าเฉลี่ย 3.06 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ส่วนพฤติกรรมอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อาจารย์ประเมินผลโดยให้นักศึกษาประดิษฐ์ท่ารำมีค่าเฉลี่ย 0.31

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติด้านการประเมินผลอาจารย์แต่ละคนใช้วิธีการประเมินผลหลายวิธีเรียงตามลำดับจากที่ปฏิบัติมากที่สุดไปน้อยคือ การสังเกต การรำพร้อมกันทั้งชั้น การรำเป็นกลุ่ม การรำเป็นรายบุคคล การรายงาน การทดสอบย่อย การสลับแถวขึ้นมารำข้างหน้า และประดิษฐ์ท่ารำ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมของชั้นเรียนในภาคทฤษฎี
และภาคปฏิบัติ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมของชั้นเรียนในภาคทฤษฎี

ตารางที่ 19 สภาพแวดล้อมของชั้นเรียนภาคทฤษฎี

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม			สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. สภาพห้องเรียน			1. สภาพห้องเรียน		
1.1 มีความสะอาด	10	62.5	1.1 มีเศษกระดาษ ฝุ่นละออง	6	37.5
1.2 อากาศถ่ายเท สะดวก	9	56.3	1.2 การระบายอากาศ ไม่ดี	7	43.8
1.3 มีพัดลมระบาย ความร้อน	6	37.5	1.3 ไม่มีพัดลม	10	62.5
1.4 แสงสว่างพอเหมาะ	13	81.3	1.4 ทึบ แสงสว่างไม่ เพียงพอ	3	18.8
1.5 มีเครื่องปรับอากาศ	1	6.3	1.5 มีเสียงรบกวน เช่น เสียงรถ เสียงดนตรี ฯลฯ	8	50.0
2. สภาพโต๊ะเรียน			2. สภาพโต๊ะเรียน		
2.1 จัดโต๊ะเป็นรูปตัวยู	4	25.0	2.1 จัดโต๊ะไม่เป็น ระเบียบ	3	18.8
2.2 จัดโต๊ะเรียนหน้า กระดานอย่างเป็น ระเบียบ	9	56.3	2.2 โต๊ะมีสภาพชำรุด	4	25.0

จากตารางที่ 19 พบว่า การสังเกตสภาพชั้นเรียนภาคทฤษฎีทั้งหมด 16 ครั้ง จำนวน 16 ห้อง มีสภาพห้องเรียนที่เหมาะสมคือ แสงสว่างพอเหมาะมากที่สุด จำนวน 13 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 81.3 และมีห้องที่ใช้เครื่องปรับอากาศเพียง 1 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 6.3 ด้านสภาพโต๊ะเรียนส่วนใหญ่จัดโต๊ะเรียงหน้ากระดานอย่างเป็นระเบียบ จำนวน 9 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 56.3

ส่วนสภาพห้องเรียนที่ไม่เหมาะสม พบว่า ห้องเรียนไม่มีพัดลมมากที่สุด จำนวน 10 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 62.5 และสภาพห้องทึบ แสงสว่างไม่เพียงพอที่สุด จำนวน 3 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 18.8 ด้านสภาพโต๊ะเรียนมีโต๊ะที่มีสภาพชำรุด 4 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 25.0

จากการสังเกตสภาพแวดล้อมของชั้นเรียนวิชาทฤษฎีในสาขานาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์สรุปได้ดังนี้

สภาพแวดล้อมของชั้นเรียนภาคทฤษฎี พบว่า มีสภาพห้องเรียนเหมาะสม ส่วนใหญ่ มีความสะอาด อากาศถ่ายเทได้สะดวก และมีแสงสว่างพอเหมาะ แต่ไม่มีพัดลม และมีเสียงรบกวน เช่น เสียงรถ เสียงเครื่องดนตรีไทย ฯลฯ การจัดโต๊ะเรียนส่วนใหญ่จัดโต๊ะแบบแถวเรียงหน้ากระดาน

ด้านวัสดุอุปกรณ์การสอนพบว่า ห้องเรียนภาคทฤษฎีจะมีกระดานดำ คิดเป็นร้อยละ 100 และส่วนใหญ่มีป้ายนิเทศและรูปภาพ เช่น ภาพการแต่งกายละคร ภาพเครื่องดนตรีไทย ฯลฯ ติดไว้ที่ป้ายนิเทศและที่ฝาผนัง

จำนวนผู้เรียนพบว่า มีจำนวนผู้เรียนในชั้นเรียนภาคทฤษฎีตั้งแต่ 10-27 คน โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ย 18 คนต่ออาจารย์ผู้สอน 1 คน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมของชั้นเรียนภาคปฏิบัติ

ตารางที่ 20 สภาพแวดล้อมของชั้นเรียนภาคปฏิบัติ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. สภาพชั้นเรียน		
1.1 มีห้องเรียนเป็นสัดส่วน	7	58.3
ตัดแปลงมาจากห้องเรียนทฤษฎี	2	28.6
เป็นห้องโถงโล่ง ๆ	5	71.4
1.2 ไม่มีห้องเรียนเป็นสัดส่วน	5	41.7
ฝึกบนลานไม่มีหลังคา	1	20.0
ฝึกบนชั้นล่างของอาคาร	4	80.0
1.3 ขนาดของห้องเรียน		
ขนาดกว้าง	8	66.7
ขนาดคับแคบ	4	33.3
1.4 อากาศภายในห้อง		
ร้อนอากาศถ่ายเทไม่สะดวก	3	25.0
เย็นอากาศถ่ายเทดี	9	75.0
2. วัสดุอุปกรณ์		
มีกระจก	5	41.7
เครื่องบันทึกเสียง	8	66.7
รูปภาพ (เช่น เครื่องแต่งกายละคร เครื่องดนตรี เป็นต้น)	3	25.0
ไม้เคาะจังหวะ	4	33.3
อื่น ๆ (เช่น ตูเก็บเครื่องแต่งกายละคร อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงหรือการฝึกหัด เป็นต้น)	6	50.0

ตารางที่ 20 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. จำนวนผู้สอนใน 1 ชั้นเรียน		
1 - 2 คน	9	75.0
3 - 4 คน	1	8.3
5 - 10 คน	2	16.7
4. จำนวนนักศึกษา		
1 - 5 คน	3	25.0
6 - 10 คน	1	8.3
11 - 15 คน	4	33.3
16 - 20 คน	2	16.7
20 คนขึ้นไป	2	16.7

จากตารางที่ 20 พบว่า จากการสังเกตสถานชั้นเรียนภาคปฏิบัติจำนวน 32 ครั้ง จำนวน 12 ห้อง มีสภาพห้องเรียนเป็นสัดส่วนจำนวน 7 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 58.3 และไม่มีห้องเป็นสัดส่วน 5 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 41.7 ส่วนขนาดของห้องเรียนมีความกว้างมากที่สุด จำนวน 8 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 66.7 และสภาพอากาศภายในห้องเย็นสบายมีอากาศถ่ายเทดี 9 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 75.0

ด้านวัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียน มีเครื่องบันทึกเสียง 8 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 66.7 และมีรูปภาพน้อยที่สุด จำนวน 3 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 25.0

ด้านจำนวนผู้สอนพบว่า ใน 1 ชั้นเรียนมีผู้สอน 2 คนมากที่สุด จำนวน 9 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 75.0 ส่วนจำนวนนักศึกษา พบว่า มีนักศึกษาจำนวน 11-15 คน มากที่สุด จำนวน 4 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 33.3

จากการสังเกตสภาพแวดล้อมของชั้นเรียนภาคปฏิบัติในสาขานาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ สรุปได้ดังนี้

สภาพแวดล้อมของชั้นเรียนภาคปฏิบัติ พบว่า มีสภาพห้องเรียนที่เป็นสัดส่วนมากกว่าห้องเรียนที่ไม่เป็นสัดส่วน โดยห้องเรียนที่เป็นสัดส่วนส่วนใหญ่มีความกว้างโล่ง อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีลักษณะเป็นห้องโถงโล่ง ๆ ส่วนห้องเรียนที่ไม่เป็นสัดส่วน ส่วนใหญ่ใช้สถานที่บริเวณชั้นล่างของอาคารเรียนเป็นสถานที่ในการฝึก และมักฝึกหัดร่วมกับชั้นเรียนอื่น โดยแบ่งเป็นช่วง ๆ มีความห่างจากกันพอประมาณ

ด้านวัสดุอุปกรณ์การสอน ส่วนใหญ่มีเครื่องบันทึกเสียงสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอน แต่มีห้องเรียนที่ติดกระจกเพียง 5 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 41.7

ในด้านจำนวนนักศึกษาพบว่า ชั้นเรียนส่วนใหญ่มีนักศึกษาไม่มาก จึงมีความเหมาะสม และมีจำนวนพอเหมาะกับสภาพห้องเรียน ทำให้ฝึกหัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกเว้นห้องฝึกที่ดัดแปลงมาจากห้องเรียนภาคทฤษฎีที่มีขนาดคับแคบกว่าจำนวนผู้เรียน

สำหรับจำนวนผู้สอนกับนักศึกษา มีอัตราส่วนที่เหมาะสมคือ มีจำนวนผู้สอน 1-2 คน และมีจำนวนผู้เรียน 11-15 คน มากที่สุด

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทย ในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน วิธีสอนนาฏศิลป์ไทย การปลูกฝังความมีวินัย และคุณธรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน การประเมินผล ปัญหาการเรียน การสอน และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย โดยนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย และอาจารย์ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการสอนและบริหารการศึกษาด้านนาฏศิลป์ไทย จำนวน 15 คน สรุปผลการสัมภาษณ์ เป็นความเรียงประกอบการบรรยายดังนี้

สถานการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง ผู้ให้สัมภาษณ์ครั้งนี้มีตำแหน่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านคีตศิลป์ไทย จำนวน 1 คน ตำแหน่งผู้บริหารระดับผู้อำนวยการ วิทยาลัย 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ 1 คน เป็นหัวหน้าภาคนาฏศิลป์ไทย จำนวน 3 คน หัวหน้าหมวดวิชานาฏศิลป์ไทย จำนวน 2 คน และอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทย จำนวน 3 คน

อายุ ผู้ให้สัมภาษณ์มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน อายุตั้งแต่ 45-60 ปี จำนวน 5 คน และมีอายุตั้งแต่ 44 ปีลงมา จำนวน 6 คน

หน้าที่ความรับผิดชอบ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนนาฏศิลป์ไทยอยู่ในปัจจุบันมี จำนวน 13 คน สอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติอย่างเดียว จำนวน 6 คน สอนนาฏศิลป์ไทยทั้ง ภาคทฤษฎีและปฏิบัติ จำนวน 7 คน และไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่สอนนาฏศิลป์ไทย จำนวน 2 คน

สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยและอาจารย์ผู้สอน เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนนาฏศิลป์ไทย ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ ตั้งแต่สมัยโบราณและในปัจจุบัน สรุปในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. หลักสูตรการเรียนการสอน

1.1 หลักสูตรการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยในสมัยโบราณ

การสอนนาฏศิลป์ไทยในสมัยโบราณตั้งแต่เริ่มจัดตั้งเป็นโรงเรียนฝึกหัดนาฏศิลป์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกคนให้มีความเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยโดยเฉพาะ การสอนเน้นการฝึกหัดภาคปฏิบัติมากกว่าด้านวิชาการ และไม่มีการสอนภาคทฤษฎี เริ่มมีการสอนทฤษฎีเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยประมาณพุทธศักราช 2492 (นิตยา จามรมาน, สัมภาษณ์) การสอนส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับนาฏยศัพท์ โดยการรวบรวมคำศัพท์เฉพาะทางด้านนาฏศิลป์ไทยเข้าเป็นหมวดหมู่เพื่อให้ง่ายในการจดจำทำรำ ต่อมามีความต้องการข้อมูลต่าง ๆ ทางทฤษฎี เพื่อให้การเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงบรรจุรายวิชาต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทยไว้ในหลักสูตร และแบ่งแยกเป็นรายวิชาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสาขานาฏศิลป์ไทย

1.2 ความสัมพันธ์ของหลักสูตรภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในปัจจุบัน

หลักสูตรสาขานาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎี อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่ามีประโยชน์มาก ในการเสริมสร้างความเข้าใจในบทเรียนภาคปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการแสดงหรือการคัดเลือกชุดการแสดงได้อย่างเหมาะสม มีความเข้าใจหลักการปฏิบัติ ลักษณะวิธีการแสดงประเภทต่าง ๆ ตลอดจนช่วยเสริมสร้างจรรยาบรรณในวิชาชีพนาฏศิลป์ไทยด้วย นอกจากนี้หลักสูตรภาคทฤษฎียังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ เช่น มีกิริยามารยาทงดงาม การเดินนั่ง ยืน วิธีการกราบ การทำความเคารพผู้ใหญ่ที่ถูกต้อง ความอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ หรือความรู้พิเศษในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงประเภทของเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งคนทั่วไปจะไม่รู้ว่าต้องใช้เพลงอะไรในโอกาสใด ความสามารถในการแต่งบทประพันธ์ เป็นต้น

1.3 การนำหลักสูตรไปใช้ในการสอน

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทย พบว่าอาจารย์ทุกท่าน ดำเนินการสอนโดยยึดวัตถุประสงค์ทั้งหลักสูตรและรายวิชา แต่นำวัตถุประสงค์รายวิชามาแตกย่อยให้ชัดเจน และจัดทำข้อบ่งชี้ที่สอนตามวัตถุประสงค์ โดยอาจารย์ส่วนใหญ่จะเสริมความรู้เพิ่มเติมจากในหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้เพิ่มขึ้น การนำวัตถุประสงค์มาแยกย่อยนั้น ต้องคำนึงถึงตัวผู้เรียน ผู้สอน และระยะเวลาเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า หลักสูตรการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยแต่เดิมไม่มีการสอนภาคทฤษฎี ภายหลังจากการปรับปรุงหลักสูตร จึงเปิดสอนวิชาในภาคทฤษฎี เพื่อเพิ่มความสัมพันธสอดคล้องกับการสอนในภาคปฏิบัติ และอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยส่วนใหญ่ได้มีการนำวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวัตถุประสงค์รายวิชาไปใช้ในการสอนด้วย

2. วิธีสอนนาฏศิลป์ไทย

2.1 หลักการสอน

2.1.1 หลักการสอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎี ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์เห็นว่า คือการสอนความรู้ทางทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติ โดยจะต้องใช้กระบวนการทั้งการอธิบาย สาธิต การฝึกปฏิบัติ และกิจกรรมประกอบการสอนให้การสอนภาคทฤษฎีมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้

2.1.2 หลักการสอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ

ก. การเตรียมผู้เรียน สำหรับผู้สอนที่เพิ่งจะเริ่มเรียนนาฏศิลป์ไทยเป็นครั้งแรก ก่อนการสอนจะต้องมีการคัดเลือกเข้าฝึกหัดเป็นพระ นาง ยักษ์ หรือลิง และเข้าพิธีบูชาครู หรือที่เรียกว่า "จับมือ" สอนให้ผู้เรียน (กรี วรคเชริน, สัมภาษณ์) จะทำพิธีในวันพฤหัสบดีซึ่งนับถือเป็นวันครู โดยครูจะสอนให้ผู้เรียนนั่งคุกเข่าตั้งตัวตรง แขนฝ่ามือทั้งสองวางคว่ำประทับลงที่หน้าขา แล้วครูจะจับมือผู้เรียนประนมมือระหว่างอก ยกมือทั้งสองขึ้น ให้นำหัวแม่มือจรดหน้าผากแล้วยกลงมาประนมมือไว้ที่อกตามเดิม เมื่อเสร็จพิธี "จับมือ" แล้ว ผู้เรียนก็จะแยกย้ายกันไปเรียนตามที่ได้คัดเลือกว่าเป็นพระ นาง ยักษ์ หรือลิง

ข. หลักการฝึกหัด จากการสัมภาษณ์อาจารย์ที่มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป และผู้เชี่ยวชาญการสอนด้านนาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณก่อนการก่อตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์ และเคยฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยในราชสำนักหรือตามบ้านผู้มีบรรดาศักดิ์ชั้นสูง กล่าวว่า หลักการสอนนาฏศิลป์ไทยที่ดี และยึดถือเป็นแบบแผนคือ การฝึกหัดเบื้องต้นได้แก่ การรำเพลงช้า เพลงเร็ว และการฝึกแม่ท่าในการสอนโขน เช่น การตบเข้า ถองสะเอว เต็มเสา ถีบเหลี่ยม เป็นต้น เพราะถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการเรียนนาฏศิลป์ไทย จะต้องฝึกหัดอยู่เป็นประจำและต้องจำให้แม่นยำเหมือนกับการเรียนภาษาไทยที่ต้องเริ่มต้นด้วยการท่องพยัญชนะไทยให้ได้นั่นเอง

ทั้งนี้จะต้องฝึกหัดปฏิบัติซ้ำ ๆ ให้เกิดความชำนาญ แล้วจึงสอนเพลงที่ยากขึ้นตามลำดับ เพราะพื้นฐานของท่ารำต่าง ๆ มาจากเพลงช้า เพลงเร็วทั้งสิ้น เหมือนการแตกแขนงความรู้ ออกไป การปฏิบัติซ้ำ ๆ นั้น คือ สอนให้ทำนั้นซ้ำ ๆ จนกว่านักศึกษาจะปฏิบัติได้ถูกต้องและสวยงาม เนื่องจากการสอนนาฏศิลป์ไม่มีตำรา ต้องอาศัยความจำ และใช้เวลาอย่างมากแต่ทำให้มีคุณภาพ (จตุพร รัตนวราหะ, สัมภาษณ์) หัวใจสำคัญในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยอีกประการหนึ่งคือ การถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด กล่าวคือ ความใกล้ชิดซบเซา ความรู้จากตัวอาจารย์ผู้สอนแบบตัวต่อตัว เพราะศิลปะทุกแขนงจะมีลักษณะต่อเนื่องจากง่ายไปหายากตามลำดับขั้น แต่จะต้องปฏิบัติต่อเนื่องกันไปไม่ขาดตอน (เสรี หวังในธรรม, สัมภาษณ์)

สำหรับหลักการสอนนาฏศิลป์ไทยที่ตีจากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยที่มีอายุต่ำกว่า 44 ปีลงมาเห็นว่า คือ การทำตัวอย่างให้นักศึกษาดู และให้นักศึกษาปฏิบัติตาม โดยที่อาจารย์ผู้สอนจะต้องอธิบายอย่างละเอียดถี่ถ้วนทุกขั้นตอนประกอบในการปฏิบัติให้ชัดด้วย เพื่อให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติเลียนแบบครูให้ได้มากที่สุดและควรให้นักศึกษาทำกิจกรรมประกอบการเรียนทุกบทเรียน เช่น ทำรายงาน ประวัติที่มา การบันทึกท่ารำ หรือทำอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในบทเรียนนั้น นอกจากนี้การสอนนาฏศิลป์เป็นแบบแผนที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง อาจารย์จึงควรปลุกฝังให้นักศึกษาเกิดความรัก และธำรงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยไว้อย่างภาคภูมิใจ ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนด้วย ถ้าผู้เรียนมีความซบเซาซึ่งและศรัทธา

จะเห็นได้ว่าจากการสัมภาษณ์หลักการสอนของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์รุ่นอาวุโส เน้นด้านการฝึกหัดทักษะโดยการปฏิบัติซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญ แต่จากการสัมภาษณ์อาจารย์ที่มีอายุต่ำลงมา พบว่า มีหลักการสอนที่แตกต่างกัน โดยมีการนำวิชาทฤษฎีเข้ามามีบทบาทหรือสัมพันธ์กับภาคปฏิบัติ เช่น ให้ทำรายงาน การบันทึกท่ารำ นอกเหนือจากการให้ปฏิบัติเลียนแบบครู กล่าวคือ ไม่ได้มุ่งเน้นการฝึกทักษะอย่างเดียวเหมือนอาจารย์สมัยก่อน

2.2 การเตรียมการสอน

2.2.1 การเตรียมการสอนภาคทฤษฎี อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ที่สอนภาคทฤษฎีส่วนใหญ่ มีการเตรียมการสอน โดยการจัดทำแผนการสอนตามลำดับความยากง่าย ทำจุดประสงค์ย่อยในการสอนเฉพาะของวิชา สำหรับการสอนในภาคทฤษฎี จะต้องเตรียมการ

สอนก่อนประมาณ 2-3 คาบ เป็นการเตรียมด้านเนื้อหา จากการอ่านหนังสือหลาย ๆ เล่ม ที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะสอน รวบรวมให้เป็นขอบข่ายเดียวกัน เพื่อเป็นการทบทวน ความรู้ของตัวเอง และทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เพิ่มเติมขึ้น นอกจากนี้จะต้องเตรียมวิธีการ สอน การอธิบายอย่างไรให้นักศึกษาเข้าใจง่ายที่สุด

2.2.2 การเตรียมการสอนภาคปฏิบัติ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้าน นาฏศิลป์ไทย ซึ่งส่วนใหญ่สอนแต่เฉพาะภาคปฏิบัติ จะไม่มีการเตรียมการสอน เนื่องจากการสอนภาคปฏิบัติบทเรียนต่าง ๆ จะอยู่ในสมองอยู่แล้ว เพราะสามารถจำได้หมด เมื่อถึง เวลาสอนก็สามารถทำได้เลย โดยไม่ต้องฝึกซ้อมไว้ก่อน

ส่วนอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยที่ปฏิบัติหน้าที่สอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ส่วนใหญ่ มีวิธีการเตรียมการสอนคือ การฝึกซ้อมตัวเองและที่สำคัญ คือ การทบทวนท่ารำกัน ระหว่างอาจารย์ผู้สอนด้วยกันเอง เนื่องจากการสอนนาฏศิลป์ไทย มีการสอนเป็นทีม ดังนั้น การทำความเข้าใจกันระหว่างผู้สอนด้วยกันจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้แนวการสอนการปฏิบัติ เหมือนกัน ทั้งรูปแบบ จังหวะ ท่าทาง ความแม่นยำในขณะต่อบทเรียนให้ผู้เรียน และเพื่อ ป้องกันการตกเตียงหรือการผัดเนี้ยนของท่ารำ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสน และ ขาดความเชื่อถือในตัวครู

2.3 ลำดับชั้นในการสอน

ในด้านลำดับชั้นการสอนนาฏศิลป์ไทย อาจารย์ส่วนใหญ่มีลำดับชั้นในการสอน ครบทั้ง 4 ชั้น คือ ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอน ชั้นสรุปหรือทบทวน และชั้นประเมินผล โดยมีวิธีการสรุปได้ดังนี้

2.3.1 ลำดับชั้นในการสอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎี อาจารย์ผู้สอน ส่วนใหญ่มีการนำเข้าสู่บทเรียน โดยวิธีการพูดคุยกับนักศึกษาในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสอน เพื่อดึงความสนใจของผู้เรียนมาสู่เรื่องที่จะสอน หรืออาจใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนประเภทของ จริงและของจำลองหรือวีดิทัศน์มาให้ นักศึกษาดูตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่จะสอน ด้าน วิธีสอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบอธิบายประกอบการสาธิต มีการให้ลงมือปฏิบัติในบาง รายวิชา อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีเอกสารประกอบการสอนและบอกให้นักศึกษาจดเพิ่มเติมใน ส่วนที่เป็นหลักฐานหรือความรู้ใหม่ที่ไม่ต้องการให้เกิดการบิดเบือน ส่วนการสรุปบทเรียนจะ สรุปในแต่ละช่วงของการสอน และสรุปรวมอีกครั้งหนึ่ง โดยอาจารย์ส่วนใหญ่จะสรุปสาระ สำคัญของบทเรียน สำหรับการประเมินผลในคาบเวลาเรียน ส่วนใหญ่ให้นักศึกษาตอบคำถาม

และสังเกตความสนใจของผู้เรียน นอกจากนี้อาจารย์ส่วนใหญ่ให้นักศึกษาทำกิจกรรมประเภท รายงานประกอบการเรียน และเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียน

2.3.2 ลำดับขั้นในการสอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ

ก. ลำดับขั้นการสอน สำหรับการเริ่มสอนบทเรียนที่ต่อใหม่ใน คาบเรียนแรก จะมีการนำเข้าสู่บทเรียน โดยการเล่าประวัติที่มา เกร็ดข้อยของเรื่อง และ โอกาสที่ใช้ของบทเรียนที่จะนำมาสอน มีการซักถาม เพื่อเชื่อมโยงให้มีความสัมพันธ์กับการ เรียนในภาคทฤษฎีหรือให้นักศึกษาดูการรำจากวิดีโอทัศน์ แต่อาจารย์ส่วนใหญ่จะบอกนักศึกษาว่า จะเรียนบทเรียนอะไรบ้าง แล้วให้นักศึกษาไปค้นคว้าประวัติที่มา เนื้อเพลงและบันทึกท่ารำ ส่งเป็นรายงานหรือออกมารายงานหน้าชั้นเป็นกลุ่มหลังจากสอนจบบทเรียนแล้ว จากนั้นจึงสอน ร้องเพลงเพื่อให้นักศึกษารู้จักจังหวะและท่วงทำนองเพลง ในขั้นสอนการต่อท่ารำใช้วิธีการ สาธิตให้ดูและนักศึกษาปฏิบัติตาม การสอนมีลำดับขั้น คือ การหัดร้อง ต่อท่ารำให้ได้ และสอน เทคนิคลีลาให้ถูกต้อง (เวณิกา ขุนนาค, สัมภาษณ์) ส่วนการฝึกปฏิบัติและทบทวนหลังจากต่อ ท่ารำไปช่วงหนึ่ง ๆ คือการให้นักศึกษาปฏิบัติเอง แล้วจึงต่อท่ารำสลับกันไปจนถึงท่าที่อาจารย์ กำหนดไว้ ในช่วงท้ายชั่วโมงให้ผู้เรียนทบทวนโดยปฏิบัติเองหลาย ๆ ครั้ง อาจมีการเปลี่ยน แดวสลับกันขึ้นมารำข้างหน้า สำหรับการประเมินผลถ้ายังต่อท่ารำไม่จบใช้วิธีการสังเกตความ สนใจ สังเกตการปฏิบัติ ความถูกต้องในการรำ หรือให้นักศึกษารำเป็นกลุ่ม ๆ

ข. ลำดับขั้นการสอนในคาบเรียนต่อไป การสอนภาคปฏิบัติมี ลำดับขั้นการสอนไม่ตายตัว ถ้ายังอยู่ในช่วงของการต่อท่ารำ มีการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการ ทบทวนบทเรียนเดิมที่ต่อไว้ แล้วดำเนินการสอนและการต่อท่ารำเหมือนการสอนในคาบเรียน แรก คือ ต่อท่ารำในท่าต่อไป มีการทบทวนและประเมินผล แต่ถ้าต่อท่ารำจนจบเพลงแล้ว อาจมีการให้นักศึกษาปฏิบัติด้วยตนเอง ตลอดทั้งคาบเรียนโดยอาจารย์จะแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยการจับท่ารำให้ผู้เรียนให้ถูกต้อง สวยงาม มีลีลาและความประณีต หรืออาจารย์อาจจะ กำหนดให้มีการวัดและประเมินผลเลย แล้วแต่กำหนดเวลาตามแผนการสอนที่อาจารย์กำหนด ไว้ เพื่อให้สอดคล้องและทันตามหลักสูตร ส่วนวิธีการการวัดและประเมินผลอาจารย์ส่วนใหญ่ ให้นักศึกษาสอบโดยการปฏิบัติเป็นสำคัญ โดยการสอบทีละคน หรือเป็นกลุ่มตามลักษณะของ เพลงที่ต่อ เช่น ถ้าสอนรำเดี่ยวจะสอบทีละคน หรือให้นักศึกษาหันหน้าออกจากกันเป็นสี่ทิศ ถ้าสอบยังไม่เสร็จในคาบเรียนนั้น ก็จะสอบในการเรียนครั้งต่อไปให้เสร็จสิ้น โดยไม่มีการ นำเข้าสู่บทเรียน การสอนหรือการฝึกปฏิบัติในคาบเรียนนั้น

2.4 เทคนิคการสอน (ภาคปฏิบัติ)

2.4.1 เทคนิคการสอนทั่วไป

เทคนิคการสอนนาฏศิลป์ไทยของอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การแก้ไขข้อบกพร่องให้ผู้เรียนด้วยการจับท่าทำให้ผู้เรียนขณะฝึกหัดปฏิบัติ การจับท่าทำให้ผู้เรียนนั้นอาจารย์แต่ละคนจะมีเทคนิคที่แตกต่างกันไป ทุกส่วนของร่างกาย อาจารย์สามารถใช้แก้ไขการรำของผู้เรียนได้ทั้งหมด ได้แก่ การใช้นิ้วมือศอก หัวเข่า กดลงไปในส่วนต่าง ๆ ของร่างกายผู้เรียน เช่น กดไหล่ ศีรษะ เอว คาง ไปพร้อมกัน ซึ่งเทคนิคการแก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ ของผู้เรียนให้ถูกต้องและสวยงามนั้นไม่มีการสอน ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้จากการสังเกตวิธีการจับท่าจากอาจารย์และต้องมีความใกล้ชิดกับอาจารย์เป็นพิเศษ อาจารย์จึงจะบอกวิธีแก้จุดต่าง ๆ ให้ (อุดม อังศุธร, สัมภาษณ์) นอกจากนี้การจับท่าทำให้ผู้เรียนควรจะให้ผู้เรียนปฏิบัติอยู่ในท่านั้น (ท่านิ่ง) แล้วอาจารย์เดินจับท่าให้ผู้เรียนทีละคน โดยการบอกนาฏยศัพท์ควบคู่ไปด้วย เช่น บอกให้ผู้เรียนเปิดปลายคาง จากนั้นก็เดินไปจับคางของผู้เรียนเงยขึ้นให้อยู่ในลักษณะที่สวยงาม เป็นต้น (นิตยา จามรมาน, สัมภาษณ์)
2. การอธิบายประกอบการสาธิตอย่างละเอียด และช้าอยู่ในจุดนั้น เน้นย้ำวิธีปฏิบัติอย่างไรจึงจะสวย พยายามจดผู้เรียนให้ทั่วถึง นักศึกษาแต่ละคนมีพรสวรรค์ในการรำต่างกัน นักศึกษาที่มีพรสวรรค์จะสามารถปฏิบัติได้ดีและสวยงาม ควรให้ความสนใจนักศึกษาที่อ่อนให้มากกว่า โดยเฉพาะควรบอกจุดบกพร่องของนักศึกษาแต่ละคน เช่น คนรูปร่างเตี้ย ไม่ควรย่อเข่ามาก หรือการตั้งวงให้ยืดออกไปเล็กน้อย เป็นต้น อาจารย์ต้องทำความเข้าใจอธิบายว่าใช้อย่างไรถูก ใช้อย่างไรผิด
3. การทำจากยากให้เป็นง่าย สอนให้ผู้เรียนรู้จักจับหลักของการรำแต่ละอย่างให้ได้ เช่น การยืม การเข้าอก จะต้องใช้มือซ้ายจับที่อกเสมอ ยกเว้นท่าลงสรที่จะต้องใช้มือขวาจับเข้าอก (อุดม อังศุธร, สัมภาษณ์)
4. การออกแม่ท่า หรือการฝึกหัดเบื้องต้น ก่อนการสอนทุกครั้ง
5. การให้ตัวอย่างการรำที่ถูกต้องจากวิดีโอแล้วอธิบายในสิ่งที่นักศึกษาสงสัยหรือสาธิตให้ดูในทำที่นักศึกษาปฏิบัติไม่ได้
6. การสร้างความเป็นกันเอง ให้ความรักความอบอุ่นผู้เรียน

ประจักษ์พ่อแม่เอาใจใส่ดูแล การสอนและแก้ไขข้อบกพร่องต้องมีการบอกเหตุผล เพราะถ้าผู้เรียนเห็นผลว่าตนเองเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นจะเป็นแรงเสริมที่ดี

2.4.2 เทคนิคการสอนเฉพาะ

หลักสูตรภาคปฏิบัติสาขานาฏศิลป์ไทย ในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูงมีการแบ่งบทเรียนออกเป็นประเภทต่าง ๆ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ คือ รำเดี่ยว ระบายเบ็ดเตล็ด และการแสดงเป็นชุดเป็นตอน การแสดงแต่ละประเภทนี้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยจะมีเทคนิคการสอนที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

1. รำเดี่ยว การสอนรำเดี่ยวจะต้องเน้นด้านลีลาท่าทาง และความงดงามเป็นสิ่งสำคัญ การเชื่อมท่า หมายถึง ท่าที่ต่อเนื่องกันต้องปฏิบัติให้กลมกลืนและงดงามตามหลักเกณฑ์ทางด้านนาฏศิลป์ ความหมายของเนื้อร้อง จังหวะ ลีลาท่าทางให้เป็นแบบแผนมากที่สุด โดยเฉพาะการจับท่ารำให้ผู้เรียนมีความสำคัญมากในการสอนประเภทรำเดี่ยว มือของครูถือเป็นยาวิเศษ ผู้เรียนจะได้รู้ว่าตนเองรำเสียตรงไหน ควรแก้ไขที่จุดไหนบ้าง (จำเรียง พุชประดับ, สัมภาษณ์)

2. ระบายเบ็ดเตล็ด เทคนิคการสอนที่สำคัญในการสอนระบายเบ็ดเตล็ด คือ ความพร้อมเพรียง เน้นด้านจังหวะและการแปรแถว ระดับการยกแขนขาให้เท่ากัน นอกจากนี้ต้องสอนให้รู้จักการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การปรับปรุงให้เข้ากับการแสดงบนเวทีสามารถไปแสดงกับผู้อื่นได้อย่างประสานสอดคล้องกัน เพราะการสอนและการแสดงจริงอาจมีความแตกต่างกัน เนื่องจากระบายเบ็ดเตล็ดสามารถเปลี่ยนแปลงท่ารำ การแปรแถว ตลอดจนจำนวนผู้แสดงได้เมื่อนำออกแสดงจริง นอกจากนี้ถ้าเป็นการแสดงพื้นเมือง ควรยึดหลักวิธีการแสดง และขนบธรรมเนียมประเพณีของการแสดงในภาคนั้น ๆ ด้วย ถ้าเป็นพวกระบายสัตว์ ควรยึดหลักเกณฑ์ธรรมชาติของสัตว์ต่าง ๆ ทั้งนี้อาจารย์จะต้องอธิบายความหมายของท่าที่ใช้แทนอริยาบถต่าง ๆ ของสัตว์ หรือความหมายของท่าทักที่ตัดแปลงมาให้ผู้เรียนเข้าใจด้วย

3. การแสดงเป็นชุดเป็นตอน ควรให้นักศึกษาทราบความหมายของบทเพลง เนื้อร้อง ความรู้สึกของตัวละครตามลักษณะความเป็นจริงของเนื้อเรื่อง นักศึกษาจะต้องท่องจำบทให้ได้ก่อนการต่อท่ารำ โดยอาจารย์ควรนำหลักทฤษฎีประเภทและวิธีการแสดงมาสอน ได้แก่ ละครใน ละครนอก ละครพันทาง มีลักษณะการรำที่แตกต่างกันอย่างไร และเน้นในด้านการใช้ปฏิภาณไหวพริบและความจำ สำหรับการแสดงเป็นชุดเป็น

ตอนนี้ ถ้าเป็นการสอนเพื่อนำออกแสดงจริง มีหลักที่สำคัญคือการคัดเลือกผู้แสดงให้เหมาะสมกับบทบาท สภาพและลักษณะนิสัยของตัวละคร เป็นพระเอก นางเอก ตัวพ่อ แม่ ตัวดี ตัวเลว เช่น ผู้ที่เล่นเป็นอิเหนาจะต้องเลือกเด็กที่มีพรสวรรค์ รูปร่างหน้าตาสวย น่องเรียว หน้ารูปไข่ ปลายนิ้ว สวย แขนโก่ง (จำเรียง พุทธประดับ, สัมภาษณ์) การแสดงละครจุดสำคัญอยู่ที่การอ่านบท ดิบทให้แตก ความชัดเจน อักขระ จังหวะ การพูด ความสัมพันธ์ในการรำกับเพลง จะทำให้การถ่ายทอดอารมณ์ไปสู่ผู้ชดชื่น (เสรี หวังในธรรม, สัมภาษณ์)

กล่าวโดยสรุปในด้านวิธีสอนนาฏศิลป์ไทยจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยได้ดังนี้

วิธีสอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎี อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ใช้หลักการสอนโดยการเสนอเนื้อหา วิธีสอน ตลอดจนกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับบทเรียนภาคปฏิบัติ อาจารย์จะเตรียมการสอนล่วงหน้าและสอนตามลำดับขั้น ได้แก่ มีการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การสรุปบทเรียน และการประเมินผล

วิธีสอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ พบว่า กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยและอาจารย์รุ่นอาวุโสส่วนใหญ่ มีหลักการสอนเน้นด้านการฝึกหัดปฏิบัติ ฝึกความชำนาญและความจำ โดยอาจารย์จะไม่มีการเตรียมการสอน และมีเทคนิคการสอนที่สำคัญคือ วิธีการแก้ไขจุดบกพร่องของท่ารำให้ผู้เรียนแบบตัวต่อตัว

ส่วนอาจารย์ที่มีอายุต่ำลงมา (ต่ำกว่า 44 ปี) และอาจารย์ที่สอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติส่วนใหญ่มีการเตรียมการสอน ใช้วิธีสอนด้วยการให้ปฏิบัติเลียนแบบ การอธิบายประกอบการสาธิต และการทำกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และบางวิทยาลัยที่ไม่มีผู้เชี่ยวชาญสอนอยู่ด้วย จะใช้สื่อการสอนประเภทวีดิทัศน์และม้วนเทปท่ารำที่ส่งมาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ส่วนกลางเป็นมาตรฐานที่ยึดถือในการสอนแทน เพราะระบบการเรียนการสอนในวิทยาลัยนาฏศิลป์นับถือครูรุ่นอาวุโสเป็นต้นแบบของท่ารำ ส่วนลำดับขั้นในการสอนเน้นขั้นสอนและขั้นปฏิบัติ สำหรับขั้นนำเข้าสู่บทเรียนและประเมินผลนำมาใช้ในการสอนน้อยกว่า ยกเว้นบทเรียนที่ต่อใหม่หรือหลังจากจบบทเรียนแล้วมีการสอนปฏิบัติ ซึ่งจะเน้นการนำเข้าสู่บทเรียนและการประเมินผล

3. การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม

3.1 การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรมในสมัยโบราณ

การสอนในเรื่องความมีวินัยและคุณธรรมให้ผู้เรียนนาฏศิลป์ไทยในสมัยโบราณนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ เน้นการสอนให้มีความกตัญญูต่อครูอาจารย์ การอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นการสอนโดยให้ปฏิบัติ กล่าวคือผู้เรียนนาฏศิลป์ไทยจะมาอยู่รับใช้ใกล้ชิด คอยปรนนิบัติอาจารย์ผู้สอน ในระหว่างการสอนอาจารย์ก็จะอบรมสั่งสอนให้มีความซื่อสัตย์ มีความอดทนในการฝึกซ้อม มีสัมมาคารวะ การนับถือรุ่นพี่ การกราบขอขอบคุณครูอาจารย์ เมื่อเรียนเสร็จหรือการขอสมอภัยหลังจากจบการแสดง เพื่อเป็นการขอโทษที่อาจมีการล่วงเกินในระหว่างการแสดงที่ต้องแสดงร่วมกันกับรุ่นพี่หรือแสดงร่วมกับอาจารย์ นอกจากนี้ผู้เรียนนาฏศิลป์ไทยจะต้องยึดหลักจรรยาบรรณของศิลปิน ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาหน้าที่ และความมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (เสรี หวังในธรรม, สัมภาษณ์) สำหรับเรื่องระเบียบวินัยนั้นสมัยโบราณมีความเข้มงวดมาก ผู้เรียนในสมัยโบราณจะกลัวครูมากกว่าพ่อแม่ ครูสามารถหยิก ข่วน เขี่ยตักได้ โดยลูกศิษย์ไม่สามารถโต้แย้ง (เฉลย ศุขะวณิช, สัมภาษณ์) วิธีการลงโทษถ้าผู้เรียนทำผิดคือการตี ผู้เรียนในสมัยโบราณจึงมีระเบียบวินัยมาก แต่อาจารย์บางท่านเห็นว่าทำให้ผู้เรียนไม่ได้แสดงออก และขาดความมั่นใจในตนเองแต่เป็นคนดี (นพวรรณ รุจิภักดี, สัมภาษณ์)

3.2 การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรมในปัจจุบัน

การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรมในปัจจุบัน ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า ครูอาจารย์ยังคงสอนและปลูกฝังด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพออยู่ แต่วิธีการเปลี่ยนแปลงไป เป็นการให้นักศึกษาได้แสดงออกมากที่สุด อาจารย์คอยแนะนำสิ่งที่ติงาม ใจวิจิตรใจ ให้เหตุผลและยกตัวอย่าง โดยไม่มีการบังคับแต่ให้เด็กเลือกปฏิบัติเอง ซึ่งยังยึดหลักและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดมาแต่โบราณ

สำหรับการฝึกวินัยในการเรียน เช่น การตั้งแถวและจัดแถวให้เป็นระเบียบ การเปลี่ยนผ้าแดงที่นุ่งสำหรับการฝึกซ้อม การฝึกความพร้อมเพรียงในการรำและการสร้างความสามัคคี ก็ยังมีการให้ปฏิบัติอยู่เช่นเดิม การลงโทษจะไม่ใช้วิธีการตีเหมือนโบราณ แต่ใช้วิธีการอบรมสั่งสอน สำหรับการสอนโขนยังคงใช้วิธีการลงโทษเหมือนเดิม คือจะลงโทษนักศึกษาที่ทำผิดหรือไม่ตั้งใจฝึกซ้อม ด้วยการให้ฝึกหนักเพิ่มขึ้น เช่น ให้เต้นอยู่ในท่าใดท่าหนึ่ง 100 ครั้ง ให้วิดพื้น หรือวิ่งรอบบริเวณที่ฝึก เป็นต้น

3.3 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง

เนื่องจากสภาพแวดล้อมและสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม วัฒนธรรมต่างประเทศแพร่หลายเข้ามามาก ที่สำคัญคือเวลาในการถ่ายทอด ตลอดจนระบบการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไป นักศึกษามีวิชาที่จะต้องเรียนเพิ่มขึ้น และอาจารย์มีเวลาในการอบรมน้อยลง ทำให้นักศึกษาในปัจจุบันขาดความสำนึก ระเบียบวินัยจึงหย่อนยานลง ทั้งในด้านการมีสัมมาคารวะ ความกตัญญู หรือการนับถือรุ่นพี่เหมือนในสมัยโบราณ

สรุปได้ว่า การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรมเป็นเรื่องที่เป็นนามธรรมและปลูกฝังได้ยาก ดังนั้นอาจารย์และผู้เรียนจะต้องให้ความร่วมมือและมีบทบาทสำคัญเท่าเทียมกัน กล่าวคือ อาจารย์จะต้องอุทิศเวลา ดูแล เอาใจใส่ผู้เรียน สอดแทรกการสอนคุณธรรมและอบรมเรื่องวินัยให้ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ และที่สำคัญคือ อาจารย์จะต้องปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียนด้วย ส่วนผู้เรียนก็ต้องมีความสำนึกในหน้าที่ของตนและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของอาจารย์อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยมีเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมและการฝึกด้านวินัยอยู่ในเนื้อหาวิชาอยู่แล้ว อาจารย์จึงควรชี้แนะ และยกตัวอย่างให้ผู้เรียนได้เห็นเป็นรูปธรรมและสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยส่วนใหญ่พบว่า ได้นำวิธีการนี้มาใช้ในปัจจุบัน แต่ผู้เรียนจะปฏิบัติตามเฉพาะในเวลาเรียนเท่านั้น ส่วนนอกเวลาเรียนมีผู้ปฏิบัติตามน้อยมาก

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

4.1 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในสมัยโบราณ

สัมพันธ์ภาพของผู้สอนกับผู้เรียนในสมัยโบราณ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่ามีความใกล้ชิดกันเหมือนครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนประดุจพ่อหรือแม่กับลูก ครูรักลูกศิษย์ ลูกศิษย์รักครู ครูจะมีความเมตตาและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ลูกศิษย์ ลูกศิษย์ก็จะตอบแทนโดยการปรนนิบัติครู (จำเรียง นุชประดับ, สัมภาษณ์) ครูเป็นผู้ให้ความรู้และทำตนให้เป็นที่เคารพของศิษย์ ทางด้านจิตใจผู้เรียนจึงมีความรัก เคารพ และกตัญญูต่อครูอาจารย์ ซึ่งครูก็จะมีโอกาสเรียนรู้นิสัยใจคอและปลูกฝังสิ่งที่ดีงามให้แก่ลูกศิษย์ (ฉวีวรรณ รุจิภักดิ์, สัมภาษณ์) อาจารย์สมัยโบราณจำชื่อลูกศิษย์ได้ทุกคน เพราะมีความใกล้ชิดกันอยู่ตลอดเวลา ทั้งในการสอนและเมื่อมีการแสดง อาจารย์จะคุมการแสดงอยู่ตลอดเวลา เพื่อสอนแนะนำและแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้าให้ลูกศิษย์ นอกจากนี้ในสมัยโบราณไม่มีหลักสูตรการสอน หลักสูตรของครู

อยู่ในใจ โดยการเลือกใครที่มีฝีมือดีก็จะต่อเพลงหน้าพาทย์ให้อย่างไม่ปิดบัง ถ้าฝีมือยังไม่ดีก็จะไม่ต่อเพลงหน้าพาทย์ให้ (กริ วรคะริน, สัมภาษณ์)

4.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในปัจจุบัน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในปัจจุบัน ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์เห็นว่าความใกล้ชิดระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนลดน้อยลง เนื่องจากเวลาเรียนปฏิบัติน้อยลง และนักศึกษาต้องเรียนวิชาต่าง ๆ มาก ดังนั้นนักศึกษาจะฝึกปฏิบัติเฉพาะในเวลาเรียนเท่านั้น เมื่อหมดเวลาเรียนแล้วก็ไปเรียนวิชาอื่น ๆ ไม่ได้มาฝึกเพิ่มเติมเหมือนในสมัยโบราณ ทำให้ไม่มีความผูกพันกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน นอกจากเวลาแสดงที่ทำให้อาจารย์กับนักศึกษาได้มีความใกล้ชิดและอบรมสั่งสอนหรือแนะนำเทคนิคการรำให้บ้าง

4.3 วิธีสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยมีความเห็นเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์ควรให้ความเป็นกันเองกับนักศึกษาและพยายามจำชื่อนักศึกษาให้ได้
  2. ทำอารมณ์ให้เบิกบาน แจ่มใส ไม่เข้มงวด ในการสอนมากเกินไป
  3. ใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยนกับนักศึกษา
  4. เอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่ลำเอียงหรือให้ความสนใจคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ
  5. ใต้ถามทุกข์สุขและติดตามผลการเรียนของนักศึกษาอยู่เสมอ
  6. ให้ความรักและความไว้วางใจนักศึกษา
  7. พยายามค้นคว้าหาความรู้ที่คิดว่าผู้เรียนควรจะได้รับเพิ่มเติม
- ส่วนการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับนศึกษานอกเวลาเรียนนั้นปฏิบัติได้ดังนี้
1. ต้องมีความกระตือรือร้น เมื่อนักศึกษามาขอคำปรึกษาและควรแก้ปัญหาของนักศึกษาให้เสร็จสิ้นภายในวันนั้น เพื่อให้ให้นักศึกษามีความรู้สึกที่ดีต่ออาจารย์และต่อปัญหานั้น ๆ
  2. แนะนำและบอกแหล่งความรู้ให้นักศึกษา
  3. ยิ้มแย้ม สร้างความอบอุ่น และให้ความเมตตาเมื่อนักศึกษามาพบ ทำตนให้เหมือนพ่อแม่สอนลูก

4. ควรถ่ายทอดเทคนิคพิเศษให้นักศึกษาที่มีความขยันและสนใจใฝ่หาความรู้ เมื่อนักศึกษามาขอฝึกหัดเพิ่มเติมหรือเวลาที่มีการแสดง

5. ให้ความช่วยเหลือในเรื่องอาหารกลางวันแก่นักศึกษาที่มีความยากจน สรุปได้ว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนนาฏศิลป์ไทยในสมัยโบราณมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิด เพราะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันทั้งในเวลาเรียน เวลาฝึกซ้อมการแสดง และผู้เรียนบางคนก็ได้ไปพักอาศัยอยู่กับอาจารย์ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยหลายอย่างสนับสนุน กล่าวคือ มีจำนวนผู้เรียนน้อย ระบบการเรียนการสอนเน้นด้านการฝึกหัดปฏิบัติมากกว่า วิชาการ รวมทั้งหลักสูตรส่วนใหญ่อาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดเองและสามารถยืดหยุ่นได้ อาจารย์จึงมีอิทธิพลต่อผู้เรียนมาก

สำหรับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในปัจจุบัน มีความใกล้ชิดกันน้อยลง เนื่องจากปัจจัยและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป กล่าวคือ ระบบการเรียนวิชาสามัญและวิชาศิลปะ มีความสำคัญเท่าเทียมกัน จำนวนผู้เรียนมากขึ้น ตลอดจนสภาพสังคมและสถานเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ทำให้อาจารย์และนักศึกษามีภาระงานมากขึ้น มีเวลาการฝึกหัดและการสอนน้อยลง นอกจากนี้หลักสูตรระบบหน่วยกิตในสาขานาฏศิลป์ไทยเป็นแบบบังคับที่ทุกคนต้องเรียนเหมือนกัน และอาจารย์ก็ต้องสอนไปตามหลักสูตร ผู้เรียนจึงไม่รู้สึกว่าต้องปรนนิบัติรับใช้ใกล้ชิดกับอาจารย์เพื่อให้อาจารย์ถ่ายทอดความรู้ให้เหมือนแต่ก่อน ดังนั้นในปัจจุบันอาจารย์เองจะต้องปฏิบัติตนและสร้างความเป็นกันเองกับผู้เรียนทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน รวมทั้งอุทิศเวลาให้นักศึกษามากขึ้น เพื่อให้ นักศึกษารู้สึกอบอุ่นและกล้าที่จะมาปรึกษาปัญหาหรือฝึกหัดเพิ่มเติม

5. การประเมินผล

5.1 การวัดและประเมินผลในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎี

5.1.1 วิธีการประเมินผลในการเรียนการสอนภาคทฤษฎี จากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยส่วนใหญ่ใช้วิธีการประเมินผลหลายวิธี ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสอบถาม การสังเกตเป็นรายบุคคล และการให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น รายงาน การจัดการแสดง เป็นการเก็บคะแนนและมีการสอบข้อเขียนซึ่งกำหนดเวลาสอบเทอมละ 2 ครั้ง ตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนการประเมินผลการสอนในแต่ละคาบเรียน ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการให้นักศึกษาตอบคำถามและสังเกตความสนใจในการเรียนของนักศึกษา

5.1.2 เกณฑ์ในการประเมินผล ส่วนใหญ่ประเมินตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาที่กำหนดไว้ และคิดคะแนนแบบอิงกลุ่มนักศึกษาจะต้องสอบได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 1 ใน 3 ของคะแนนเต็ม

5.2 การวัดและประเมินผลในภาคปฏิบัติ

5.2.1 วิธีการประเมินผลในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ใช้วิธีการสอบปฏิบัติโดยให้นักศึกษาปฏิบัติเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม เป็นการสอนหลังจากจบบทเรียนแต่ละบทเรียน

สำหรับการประเมินผลในการเรียนแต่ละคาบ เมื่อยังไม่มีการสอบ ใช้วิธีการสังเกตความตั้งใจในการปฏิบัติ และดูว่านักศึกษาทุกคนปฏิบัติได้หรือยัง ส่วนใหญ่ประเมินผลในระหว่างที่ให้นักศึกษาทบทวนท่ารำ นอกจากนี้การประเมินผลการสอนนาฏศิลป์ไทยที่ดีอีกวิธีหนึ่งคือให้นักศึกษาได้ออกแสดงผลงานบนเวที แล้วให้ผู้เป็นผู้ตัดสิน (เสรี หวังในธรรม, ลัมภานนท์) ทั้งนี้จะเป็นการช่วยฝึกด้านประสบการณ์แก่ผู้เรียนอีกด้วย

5.2.2 เกณฑ์ในการประเมินผลการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ใช้เกณฑ์การให้คะแนนจาก ความรู้ความจำ ความถูกต้องและแม่นยำของท่ารำ จังหวะ ความสวยงามและลีลาการรำ ความสนใจและตั้งใจเรียน ความพร้อมเพรียง ปฏิภาณไหวพริบ และเวลาเรียนสม่ำเสมอ แต่ละบทเรียนจะมีเกณฑ์การให้คะแนนต่างกัน เช่น ถ้าเป็นประเภทรำบำคะแนนนพร้อมเพรียงจะมากกว่าคะแนนด้านอื่น เป็นต้น การคิดคะแนนเป็นแบบอิงเกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์ที่วิทยาลัยกำหนด แต่อาจารย์ผู้สอนจะตั้งเกณฑ์คะแนนสูงสุดและต่ำสุดของแต่ละช่วงไว้เอง ดูจากนักศึกษาเป็นรายบุคคล นักศึกษาที่มีฝีมือดีและมีความตั้งใจ จะได้รับระดับคะแนนสูงสุด แต่ถ้านักศึกษบางคนฝีมือไม่ดี แต่มีความตั้งใจก็จะได้คะแนนอยู่ในระดับดีพอใช้

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจะมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ การประเมินผลภาคทฤษฎีเน้นการสอบข้อเขียนเป็นหลัก แต่ส่วนใหญ่จะมีคะแนนส่วนหนึ่งที่ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมประกอบการเรียน เช่น การสาธิต การจัดการแสดง หรือการทำรายงาน โดยนำคะแนนจากส่วนนี้มารวมในการประเมินผลจากการสอบข้อเขียนด้วย

ส่วนการประเมินผลภาคปฏิบัติในสมัยโบราณเน้นการสอบปฏิบัติเพียงอย่างเดียว หรืออาจมีการประเมินผลจากผลงานการแสดงบนเวทีของผู้เรียน แต่ในปัจจุบันนอกจากจะ

ประเมินผลจากการสอบปฏิบัติแล้ว อาจารย์ส่วนใหญ่จะให้คะแนนจากรายงานประวัติความเป็นมา และการบันทึกทำร้ายของทุกบทเรียนรวมอยู่ด้วย นอกจากนี้บางวิชาจะมีการนำไปรวมกับการสอนในภาคทฤษฎี โดยให้ผู้เรียนจัดผลงานการแสดงบนเวทีเป็นกลุ่ม ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาทฤษฎี เช่น เรียนเรื่องละครพื้นทางก็ให้จัดการแสดงละครพื้นทาง 1 เรื่อง โดยนำไปรวมกับการประเมินผลการสอนภาคปฏิบัติในบทเรียนประเภทการแสดงเป็นชุดเป็นตอน เป็นต้น

6. ปัญหาการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย

อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยกล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยหลายประการ สรุปได้ดังนี้

6.1 ด้านหลักสูตร

6.1.1 ความไม่เหมาะสมของหลักสูตรระบบหน่วยกิต

หลักสูตรในระบบหน่วยกิต อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะจำกัดในด้านเวลาและเนื้อหาของหลักสูตร ทำให้อาจารย์ผู้สอนต้องรีบสอนให้ครบตามหลักสูตรซึ่งขัดกับหลักการสอนนาฏศิลป์ไทยที่เป็นการฝึกทักษะ ดังนั้นจึงต้องให้ผู้เรียนปฏิบัติซ้ำ ๆ จึงจะเกิดความชำนาญ การสอนของอาจารย์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันต้องต่อทำร้ายให้ผู้เรียนเลยโดยไม่คำนึงว่า ผู้เรียนทุกคนจะจำได้หรือไม่ ที่จริงผู้เรียนทุกคนจะต้องจำทำร้ายให้ได้ เพราะไม่มีตำราให้ดู ใช้วิธีการจำเพียงอย่างเดียว (อุ้ม อังศุธร, สัมภาษณ์) ส่วนใหญ่เรียนแล้วผ่านไม่ได้ นำกลับมาทบทวนอีกหรือมีการทบทวนน้อยมาก การสอนตามหลักสูตรนี้ทำให้ความมั่งคั่งของลีลาการรำด้อยลงไป มีแต่ปริมาณ แต่ขาดคุณภาพ (จำเรียง นุชประดับ, สัมภาษณ์) นอกจากนี้การเรียนในระบบหน่วยกิตทำให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน เนื่องจากถ้าผู้เรียนสอบไม่ผ่านก็สามารถซ่อมได้ จึงมักไม่ตั้งใจเรียน เพราะคิดว่าอย่างไรก็สามารถซ่อมจนผ่านได้

6.1.2 ความซ้ำซ้อนกันของหลักสูตร

หลักสูตรภาคทฤษฎีมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกันหลายวิชา ทำให้นักศึกษาเกิดความเบื่อหน่ายการเรียน ถึงแม้แต่ละวิชาจะมีชื่อและจุดเน้นที่แตกต่างกัน แต่อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนและเนื้อหาที่ซ้ำกัน โดยไม่ได้แบ่งแยกว่าหลักสูตรในระดับชั้นใดควรสอนเนื้อหาตั้งแต่ตอนไหนถึงตอนไหน หรือมีจุดเน้นต่างกันอย่างไร

6.1.3 หลักสูตรเน้นแนวลึกมากกว่าแนวกว้าง

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนบางท่านเห็นว่า หลักสูตรเรียนในแนวลึกมากกว่าแนวกว้าง และไม่สอดคล้องกับความต้องการของกรมสามัญศึกษา ทำให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ มีคุณสมบัติไม่ตรงกับความต้องการของโรงเรียนในกรมสามัญศึกษาที่เปิดรับครูสอนนาฏศิลป์หรือสอบแข่งขันสู่นักศึกษาจากสถาบันราชภัฏไม่ได้

นอกจากปัญหาการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยด้านหลักสูตรที่กล่าวมาแล้ว ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรนาฏศิลป์ไทยในวิทยาลัยนาฏศิลป์ เนื่องจากวิทยาลัยนาฏศิลป์เป็นสถานศึกษาแห่งเดียวที่สร้างคนให้เป็นสมมติเทพ กล่าวคือเป็นการฝึกให้เป็นตัวละคร นาง ยักษ์ ลิง ดังนั้นจึงควรเน้นการฝึกด้านปฏิบัติให้มากกว่าวิชาอื่น ๆ โดยเฉพาะการเรียนในระดับชั้นสูง ควรแยกเป็น 2 สาย คือ เรียนเพื่อเป็นศิลปินและเรียนเพื่อเป็นครู เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนจะมีฝีมือไม่เท่ากัน จึงควรเรียนไปตามถนัดตามความสามารถ พวกที่มีฝีมือในการรำก็ควรเรียนในสายศิลปิน พวกที่เก่งด้านวิชาสามัญก็เรียนไปทางสายครู ส่วนวิชาการให้เรียนหนักในระดับชั้นต้นและชั้นกลางก็เพียงพอ (เสรีหวังในธรรม, สัมภาษณ์)

6.2 ด้านเวลาเรียน

เวลาเรียนโดยเฉพาะการฝึกหัดปฏิบัติไม่เพียงพอ เพราะวิทยาลัยมีกิจกรรมพิเศษด้านการแสดงมากทั้งกิจกรรมของวิทยาลัยเอง และกิจกรรมที่แสดงร่วมกับกองการลึงคิต นักศึกษาจึงต้องขาดเรียนทั้งวิชาสามัญและวิชาศิลปะบ่อย ทำให้นักศึกษามีปัญหาเวลาเรียนไม่พอ และอาจารย์ผู้สอนก็ต้องรีบสอนมากขึ้น นอกจากนี้คุณภาพในการแสดงก็น้อยลง เพราะมีเวลาซ้อมน้อยเช่นเดียวกัน ต่างจากสมัยโบราณที่มีการฝึกซ้อมละครได้ทั้งวัน เพราะอาศัยอยู่กับครู แต่ปัจจุบันมีกำหนดเวลาเรียนจะเรียกมาซ้อมได้เฉพาะเวลาเรียนภาคปฏิบัติเท่านั้น

6.3 ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

อุปกรณ์การสอนที่สำคัญในการฝึกหัดปฏิบัติ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง และวิดีโอเทปไม่เพียงพอ โดยเฉพาะวิทยาลัยนาฏศิลป์ในส่วนภูมิภาคส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องทำรำของอาจารย์ผู้สอนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะความจำและความสามารถในการรับ การถ่ายทอดจากรุ่นครูไม่เท่าเทียมกัน และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในกรุงเทพมหานคร จึงต้องใช้วิดีโอเทปทำรำเป็นต้นแบบสำหรับใช้ในการสอน แต่วิดีโอเทปจาก

ส่วนกลางส่งไปให้ไม่ครบ นอกจากนี้เครื่องวัดทัศนศึกษาคณส่วนใหญ่อำรุง เมื่อมีปัญหาเรื่องทำรำอาจารย์ผู้สอนในส่วนภูมิภาคจึงต้องใช้วิธีการตกลงกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนด้วยกันเอง หรือถ้ามีความจำเป็นต้องให้นักศึกษาวัดทัศน อาจารย์บางท่านต้องนำเครื่องวัดทัศนมาจากบ้านเพื่อให้นักศึกษาได้ประกอบการเรียนการสอน

6.4 ด้านสถานที่เรียน

อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า สถานที่ในการฝึกหัดภาคปฏิบัติไม่เพียงพอ บางวิทยาลัยต้องใช้สถานที่เรียนร่วมกันมากกว่า 1 ชั้นเรียน ทำให้มีเสียงรบกวนกันในขณะฝึกหัด เนื่องจากการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยจำเป็นต้องใช้เครื่องบันทึกเสียง ทำให้อาจารย์ผู้สอนระหว่างชั้นเรียนต้องผลัดเปลี่ยนกันให้นักศึกษารำหรือฝึกโยน

6.5 ด้านจำนวนผู้เรียน

จำนวนผู้เรียนในวิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ มีมากเกินไป การสอนนาฏศิลป์ไทยเป็นการฝึกหัดปฏิบัติ อาจารย์ผู้สอนคนหนึ่งควรรับผิดชอบนักศึกษาไม่เกิน 10 คน แต่ผู้เรียนในวิทยาลัยนาฏศิลป์บางชั้นโดยเฉพาะในวิชาเอกละคร ครูจะต้องรับผิดชอบนักศึกษาเกิน 10 คน ทำให้ดูแลได้ไม่ทั่วถึง ทั้งที่ในความเป็นจริงมีจำนวนอาจารย์เพียงพอ แต่เนื่องจากอาจารย์บางส่วนไปปฏิบัติหน้าที่อื่นและวิทยาลัยมีกิจกรรมพิเศษมาก สำหรับวิทยาลัยนาฏศิลป์ส่วนภูมิภาคจะมีปัญหาเรื่องจำนวนผู้เรียนน้อย โดยเฉพาะเมื่อเรียนถึงระดับนาฏศิลป์ขั้นสูงก็จะลาออก เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ หลายประการ พอสรุปได้คือ ครอบครัวยากจน อาจารย์เข้มงวดเรื่องวินัยมาก วิทยาลัยมีกิจกรรมการแสดงมาก ทำให้มีเวลาเรียนน้อย ผู้ปกครองไม่สนับสนุน เนื่องจากมีค่านิยมว่าเรียนนาฏศิลป์จบมาแล้วไม่มีงานทำ นอกจากนี้ปัญหที่สำคัญอีกประการหนึ่งของวิทยาลัยนาฏศิลป์ส่วนภูมิภาค คือ จำนวนผู้เรียนในสาขาโยนมีน้อยมาก เมื่อไม่มีผู้เรียนทำให้จัดการแสดงโยนไม่ได้ เพราะการแสดงโยนเป็นตอนแต่ละครั้งต้องใช้ผู้แสดงมาก ทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์ตรงทางด้านการแสดง

จะเห็นได้ว่า วิทยาลัยนาฏศิลป์มีปัญหาในการเรียนการสอนภาคทฤษฎีด้านหลักสูตร 2 ประการคือ ประการที่ 1 หลักสูตรมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน ประการที่ 2 คือหลักสูตรภาคทฤษฎีไม่สอดคล้องกับหลักสูตรวิชาศิลปะของกรมสามัญศึกษา ทำให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาล่วงใหญ่สอบเข้าเป็นครูตามโรงเรียนของกรมสามัญศึกษาไม่ได้ หรือบางคนสอบได้ก็มีปัญหาในการสอน เนื่องจากหลักสูตรของโรงเรียนเหล่านี้มีลักษณะเป็นแบบบูรณาการและเน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ

นอกจากนี้ การสอนภาคทฤษฎียังขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ได้แก่ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ วิดีทัศน์ สไลด์ เครื่องคอมพิวเตอร์ ฯลฯ อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้วัสดุอุปกรณ์จากการให้นักศึกษาทำและอาจารย์ทำขึ้นเอง

สำหรับปัญหาการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่อาจารย์ส่วนใหญ่กล่าวถึงคือ หลักสูตรระบบหน่วยกิตไม่เหมาะสมกับการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย และวิทยาลัยมีงานกิจกรรมการแสดงมาก ทำให้มีเวลาในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ส่วนการสอนโขนมีปัญหาคือ มีจำนวนผู้เรียนน้อย นอกจากนี้การสอนนาฏศิลป์ไทยมีปัญหาด้านการขาดวัสดุอุปกรณ์การสอนที่สำคัญ เช่น เครื่องบันทึกเสียง วิดีทัศน์ มีไม่เพียงพอกับชั้นเรียนที่สอน เนื่องจากส่วนใหญ่ชำรุดโดยเฉพาะวีดิทัศน์ วิทยาลัยนาฏศิลป์บางวิทยาลัยไม่มีใช้ คือ มีเพียง 1 เครื่อง แต่อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้

7. สภาพแวดล้อมของชั้นเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย

7.1 สภาพแวดล้อมของชั้นเรียนภาคทฤษฎี

ในด้านสภาพแวดล้อมของชั้นเรียน อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าห้องเรียนในภาคทฤษฎีควรมีความสะอาด โปร่ง และมีอากาศถ่ายเทได้ดี นอกจากนี้ขนาดของห้องเรียนควรมีความกว้าง สามารถดัดแปลงหรือเคลื่อนย้ายสิ่งของได้สะดวก เพื่อให้สามารถจัดการสาธิตหรือจัดกิจกรรมได้ และควรมีวัสดุอุปกรณ์การสอนพร้อม เช่น เครื่องฉายสไลด์ โอเวอร์เฮด เครื่องบันทึกเสียง วิดีทัศน์ หรืออาจจัดทำเป็นห้องโสตทัศนอุปกรณ์ และติดเครื่องปรับอากาศ นอกจากนี้ควรมีมุมหนังสือให้คนคว้าและมีการจัดเก็บอุปกรณ์ไว้อย่างเป็นหมวดหมู่หรือใส่ตู้ไว้เพื่อสะดวกในการหยิบใช้

7.2 สภาพแวดล้อมของชั้นเรียนภาคปฏิบัติ

สภาพแวดล้อมของชั้นเรียนภาคปฏิบัติ อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า ชั้นเรียนแต่ละชั้น ควรแยกจากกันเป็นสัดส่วนและควรเป็นห้องกว้าง ๆ โลง แต่มีความมิดชิดไม่ให้มีสิ่งรบกวนจากภายนอก มีความสะอาด แสงสว่างพอเหมาะ อากาศถ่ายเทได้ดี หรือมีพัดลมระบายความร้อน ที่สำคัญควรเป็นห้องกระจก เพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง หรือได้เปรียบเทียบกับผู้อื่น นอกจากนี้อาจารย์เห็นว่าควรมีห้องสำหรับฝึกซ้อมการแสดงเฉพาะ มีเครื่องดนตรีถาวรไม่ต้องเคลื่อนย้าย และการฝึกหัดในเวลาเรียนก็ควรให้นักศึกษาได้ฟังจากเครื่องดนตรีจริงบ้าง เพื่อให้สามารถฟังทำนองเป็น แยกจังหวะและทำนอง

ได้มากกว่าฟังจากเครื่องบันทึกเสียงเพียงอย่างเดียว สำหรับวัสดุอุปกรณ์การสอนที่มีความจำเป็นได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง ควรมีคุณภาพดี เสียงชัดเจนน และมีจำนวนครบทุกเพลงตามหลักสูตร และครบทุกชั้นเรียน มีไม้เคาะจังหวะซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการสอนโยน และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงจริง ๆ หรือทำจำลองขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้ นอกจากนี้ควรมีสไลด์ วีดิทัศน์ไว้เพื่อดูตัวอย่างชุดการแสดง มีบอร์ดสำหรับใช้ในการอธิบาย ภาษาอังกฤษที่ ลักษณะการแปรแถว และควรเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้เป็นหมวดหมู่ มีตู้สำหรับจัดเก็บเพื่อความสะดวกในการนำมาใช้

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมของชั้นเรียนภาคทฤษฎี อาจารย์ส่วนใหญ่มีความต้องการให้เป็นห้องเรียนที่มีลักษณะคล้ายห้องโสตทัศนูปกรณ์ กล่าวคือ มีความกว้างขวาง และมีวัสดุอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยพร้อม และอุปกรณ์ทั้งหมดสามารถเคลื่อนย้ายได้โดยง่าย

สำหรับสภาพแวดล้อมของชั้นเรียนภาคปฏิบัติ อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีความเป็นสัดส่วน และมีวัสดุอุปกรณ์การสอนพร้อม รวมทั้งมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก เพราะผู้เรียนจะต้องฝึกหัดปฏิบัติเป็นเวลานาน ถ้าห้องมีอากาศอับอ้าว จะทำให้การเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ